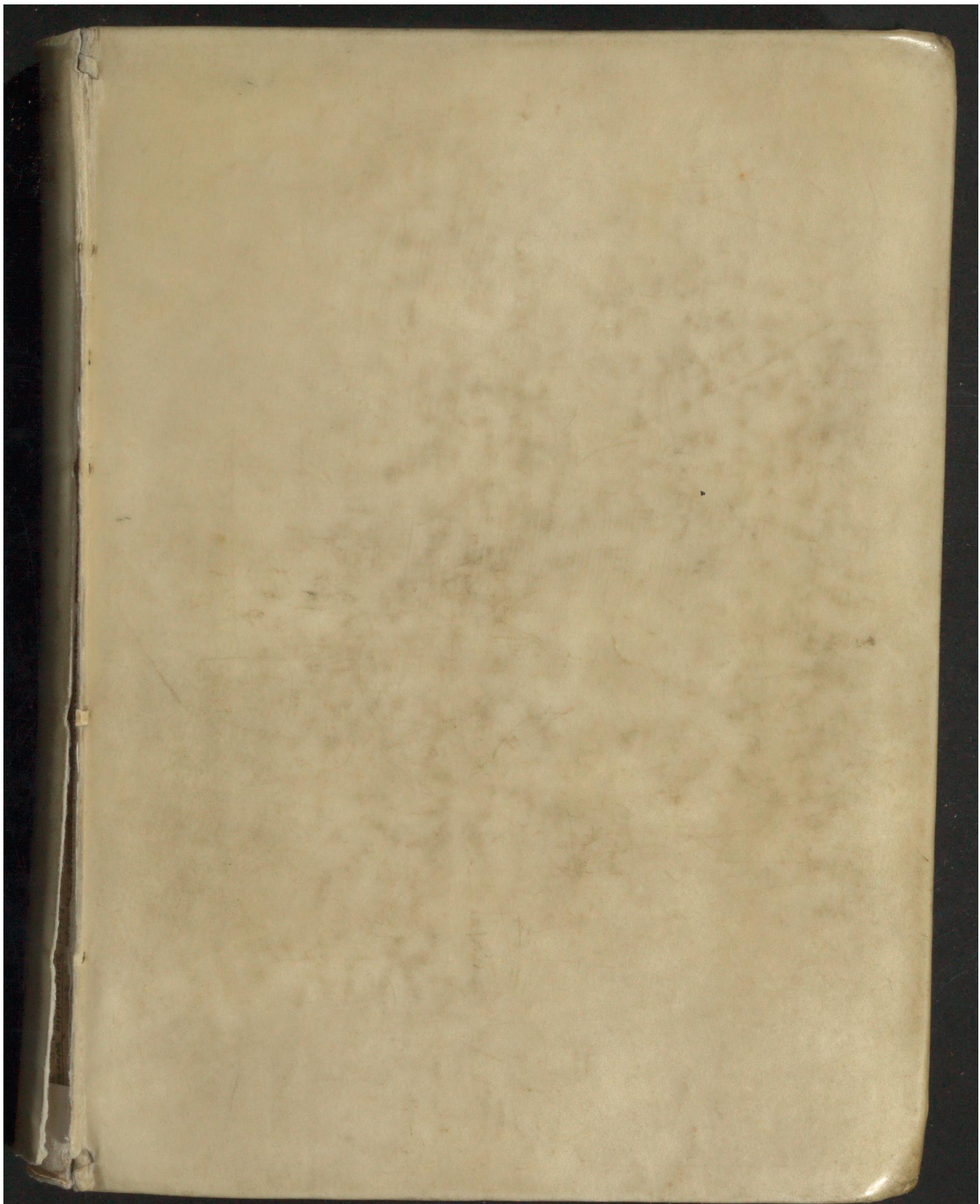
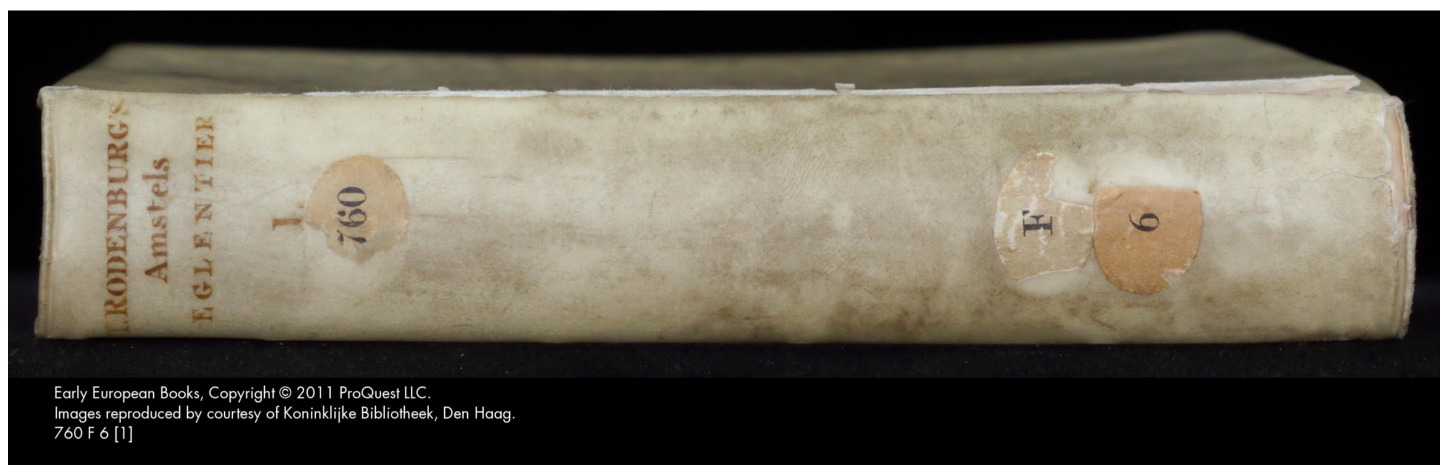
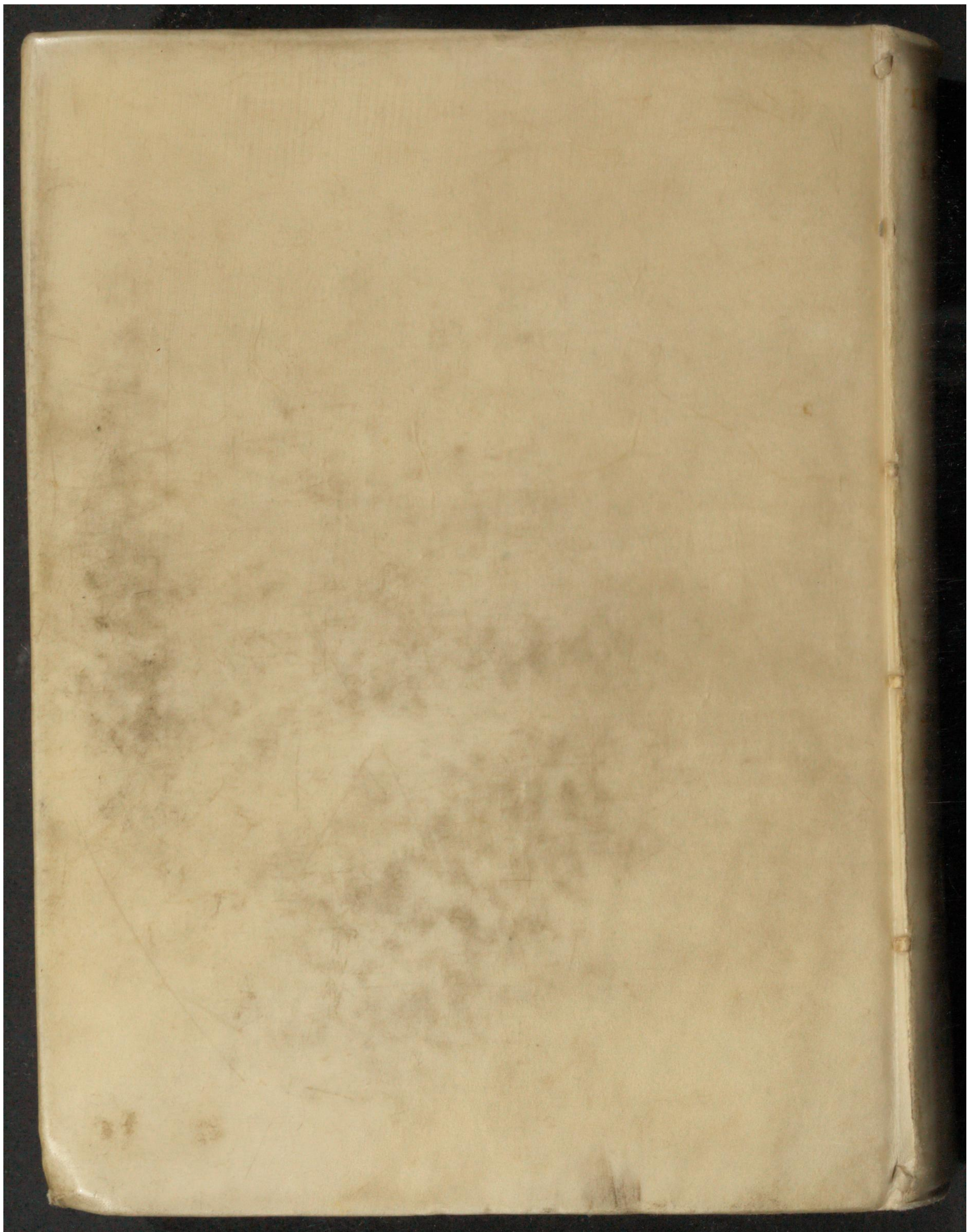

RODENBURG'S
Amstels
EGLENTIER
I.
760
F
6

KEYSER OTTO

Den derden/

En

GALDRADA

Bly-eynde-spel.

Derde deel.

Nobilitas sola est atque unica Virtus.

t'Amsterdam,

By Nicolaes Biestkens/ woonende op de Keysers gracht/ in de Lelie onder de Doornen. 1617.

SONNET.

Hoe dulle heete ſchicht, benevelt het verſtandt,
Onteughelt inſichts ſtuur, door't porren vande luſte,
En haecking nae't gheniet in't baren der onruſte,
Niet ziende op oneer, op ontucht noch op ſchand:

Als reden zijn ontredent door de minnens band,
En eyghen kennes 'tvyer van lock-luſt niet uytbluſten,
Mits vville vvoedich raeſt die 'tvvanghelaet verzuſten,
VVaer door de ſlechtſte niet, maer Prince vvordt ontmand.

Doch hoe de minne tuylt, die dartele cabouter,
Die grill'ghe kindſe God, dat vviſpeltuur'ghe vvicht,
Maer vvat de re'en vermach, hoe krachtich en hoe louter,

Het laffe boefjen voor't ghevveld van reden zvvicht.
Vvy leeren hier ons zelven, en aen alle jeughde,
Vvat Hemels ontzich vverckt, en hoe de *deughd verheughde.*

Chi ſara ſara.

Perſonagien.

Keyſer Otto den derden.
Hertoch van Brandenburch.
Octavio, Keyſers Kamerling.
Galdrada, vvaer de Keyſer op verliefde.
Laura.
Kluyſenaer.
Guydeon.
Billincion, Galdradas Vader.
Flavio, ghetrout met Laura.

Het Toonneel is Florença.

KEYSER OTTO

Den derden/

En

GALDRADA

Bly-eynde-ſpel.

Derde deel.

EERSTE BEDRIIF.

Keyſer Otto. Octavio.

keyzer. Ctavio beziet/ ſchijn ick de Heremijt?
Octavio. Zeer wel/ mijn Heer/ het ſchijnt dat ghy hem ſelvē zijt.
keyſer. Keert gy na 't Hof om daer de kluyſ naer t'onderhouwē.
Octavio. Wat doen de Mannen niet uyt liefde tot de Vrouwen.
keyzer. Een Keyſer in dit kleedt? 'k begheef my in de kluys/
En acht het waerder als mijn Keyſerlijcke huys/
Mits ick Galdrada zal nu luckelijck beooghen/
Wiens paſſy heeft mijn hert en ziele opghetooghen/
In raſernijs ghewoel. Gheluckigher ick acht
Dit kluyſken als mijn Hof vol Keyſerlijcke pracht.
Nu zult ghy Otto zien uw' zielens Afgoddinne.
Nu zult ghy Otto zien uw' herts en gheeſts Santinne.
Nu zult ghy Otto zien Toſcanens paragon.
Nu zult ghy Otto zien de Werelts Phenix-zon:
En ſtelen uyt heur ooghen 'tvoedtſel uwes herte/
Verzoeten zult ghy nu uw' lang gheleden ſmerte.
Verſchrickt u/ Otto/ niet als ghy Galdraed ghemoet;
Maer valt de Enghel-vrou ghebuyghſacmlijck [sic] te voet:
En offert aen de Nimph' uw' Scepter en uw' Kroone/
Om ſmaken 'tzoetſte zoet van die verweende ſchoone.
Daer rijſt Auroraes licht. Nu Liefde toont uw' kracht:
Vermoghen reden niet/ betoont uw' Godheyds macht.

Galdra. Zijt hertelijck ghegroet mijn Heer.
Keyser. Ick danck u zeer.
Lang heb ick u ghemist: waerom quaemt ghy niet eer?
Galdra. 't Was yet bezonders/Heer/'tgheen my mijn komst belett.
Keyser. Galdrada rust u/lief/ wilt u wat neder zetten.
Galdra. Met u verlof/mijn Heer.
Keyser. Ghy hertlijck welkom zijt.
Galdra. Mijn Heer met uwe gift heb ick my zeer verblijd/
'kBedanck uw' dienstelijck: mijn Vader my die brochte.
Keyser. uyt trouwe liefd' tot u/ick u daermeed' bedochte.
Galdra. De spieghel van ons zelven ick daer in bevin.
Keyser. Het is mijn lief/de gift is nae u wensch en zin.
Galdra. 't Mocht niet bequamer zijn/om zien het mensch'lijck ende/
Zo dat ick door die spieghel recht mijn nietheyt kende.
Keyser. De kennis onzes niethepd is een groote zaeck.
Galdra. En door de kennis/Heer/ick erenst'lijcke haeck/
De tytelijcke doent veel min als niet te achten/
Dies ick uw' spieghel houde stadich in ghedachten.
Ootmoed'lijck ick u danck/zy komt my nu te pas/
Mits ick onlangs gheleen zeer aenghevochten was.
Keyser. Ghy aenghevochten? hoe?
Galdra. Ick zal't/mijn Heere/zegghen:
De Keyser Otto heeft my doen te voren legghen
Ontuchtelijcke lust/en moeyelijck gheterght.
Keyser. 't Is wonder dat de Keyser u dat heeft ghevergt.
Galdra. De Princen huydensdaegs verliesen schaemt en eere.
Keyser. Spreeckt zo Galdrada niet van uwen Prins en Heere.
Galdra. Zo my mijn Prins mis doet?
Keyser. 't En mach niet zijn ghezeyd?
Galdra. Waerom? zo my mijn Prins ontucht te vooren leyd.
Keyser. De Princen Goden zijn/en Heeren dezer aerde.
Galdra. De eer-vergheten Prince acht ick gans niet waerde:
„ Want de Princen zelven breken Godes Wet/
„ En om die t'onderhouden zijn zy/Heer/ghezet.
„ Wat plaghen die verdient? veel meer als d'onderzaten:
„ Zo moetmen dan die Prins met reden bitzich haeten/
„ Die in plaets van te straffen zelven daer in sneeft/
„ En nae zijn geyle lust ontuchtelijcke leeft.
„ De Princen zelven dan hun eer te gronde delven.
„ Gheen kroon die Prins verdiendt die gheen Heer is zijns zelven/
„ En d'eyghen-zinnicheyd zich overmeest'ren laet.
„ Gheluck gheeft hun de kroon; maer d'eer ophoudt de staet.
„ Kan heerschen zulcken Prins wel die zijn eyghen wille/
„ Door hemelijck ontzich/en reden niet kan stillen?
„ Kan heerschen zulcken Prins wel die het zelfde doet/

„ Waer and'ren hy om straft/aen staet/aen goed en bloed?
„ Zou zulcken Prince wel van rechte heersching weten/
„ Die zelven dwaeld' en heeft zich zelven gantsch vergheten?
„ Is zulcken Prins een Prins/die met zijn onderdaen/
„ De vleeschs-locks-terging wil moedwillichlijck bestaen?
„ Neen/Heer/de Prins wiens lusten soo vermeet'lijck steyg'ren/
„ Behooren d'onderdanen hun voogdy te weyg'ren/
„ En g'lijck tyrannen gantsch onnut te zijn gheacht/
„ Ick laet de daden staen/maer alleen om 'tghedacht.
Keyzer. Galdrada niet zo hoog/met Princen moetmen lijden.
Galdra. De Prins behoort voorzichtich het misbruyck te myden:
'tVerarghert meerder ons 'tgheen wy in Princen zien/
Als 'tgheen by d'onderdanen daegh'lijcx mach gheschien.
Keyzer. En of ghy aen de Keyzer gaeft zijn wils begeeren?
Galdra. Om Keyzer noch om niemant wil ick my onteeren.
Keyzer. Ghy ziet uw luckens ryzing klaerlijck voor de hand.
Galdra. Zy blyven met de lust/wy blyven met de schand.
Keyzer. Zijn Majesteyt is vroed/het blijft wel in secrete.
Galdra. Al zien't de menschen niet/d'alweterl kan het weten.
Keyzer. De zonde met een Prins verschoont den Hemel wel.
Galdra. Verschoonen/Heer/ick meen hy straft het met de Hel.
Keyzer. De recklijckheyt behoort ghy hier in te ghebruycken.
Galdra. Zo moesten reden onder wulpse tochten duycken.
Keyzer. Niet duycken onder re'en/dan buyghen na de tijd.
Galdra. Hoe konnen reden buyghen zo de reden strijdt?
Keyzer. Die strydinghe zich voeght/de reden laet zich leyden.
Galdra. Gheen reden reden is/zo re'en van reden scheyden.
Keyzer. Ghy scheyd niet van de re'en/maer na de re'en u voeght.
Galdra. Is't rede dat ick gheef de Keyzer zijn ghenoeght?
Keyzer. Gheen re'en is't dat ghy strijdt uw Prince trotsich teghen.
Galdra. Zal ick mits zijn ghenot verliesen s'Hemels zeghen?
Keyzer. Ghy sult door zijn ghenot verkrijghen hoogher staet.
Galdra. Wat krijg ick zo ick schey van eer/en reens-beraed?
Keyzer. Beraed u wel/bedenckt u/ziet op u ghelucken.
Galdra. En zoud' ick om 'tgheluck mijn eer mijn zelfs ontrucken?
Keyzer. Ontrucken? wat ontrucken? zo ghy grooter wert.
Galdra. 'kOntruck de rust/en vrede van een rustich hert.
Keyzer. Hoe kont ghy rust/en vreed uws hert hier door verliezen?
Galdra. Om dat ick voor mijn eer de luste zou verkiezen.
Keyzer. De Keyzer kiest/ghy niet/de Keyzer 'tboeten moet.
Galdra. Zo veel zond doet sy die zond toestaet als die't doet.
Keyzer. Dat heeft seer groot verscheel/hy port u door zijn bede.
Galdra. En zondicht hy met my/zo zondich ick dan mede.
Keyzer. Zijn zonde is de grootst'/uw zonde is de kleen.
Galdra. 't Zy zonde groot of kleen/van beyde wil ick gheen.
Keyzer. Uw' wil behoort nochtans na zyne wil te luyst'ren.
Galdra. Niet als zijn wil het licht van deughde doet verduyst'ren.

Keyzer. De Prince deughzaem is/ghelÿck een yder ziet.
Galdra. Niet deughdich kan hy zÿn/want hy betoont het niet.
Keyzer. Scheldt ghy hem voor ondeughdich mits hy uw verſochte?
Galdra. En dat zÿn luſte boven zÿne reden wrochte.
Keyzer. Zo heeft zÿn re'en gheen ſchuld zo 'tzÿne luſte doet.
Galdra. Schuld heeft zÿn re'en mits zy de luſt niet zwichten doet.
Keyzer. De luſt hem overheerſcht/en luſt en houdt gheen maten.
Galdra. De luſt onmachtich is/ten zÿt wÿt luſt toe-laten.
Keyzer. Toe-laten? hoe Galdrada? luſt is boven wil.
Galdra. Och neen/de wille ken de luſte houden ſtil:
Want wille ken de luſte door't niet willen brcken.
Tot proeve van mÿn ſegghen ſal ick duyd'lÿck ſpreken:
k'Neem dat ick wenſch nae 'tgoed/ of dat ick haeck nae 't quaed/
Tot dit verkryghen iſſer middel gheen/noch raed/
Ten zy mÿn wil verzeld mÿn wenſchingh/en mÿn haecken:
Dus doet mÿn wil de luſt vruchtbaer oft vruchtloos maecken/
Is 't zo niet Heer?
Keyzer. 't Is recht.
Galdra. Zoo heb ick wel ghezeyd/
Dat luſte niet alleen/maer wils luſt Ott' verleyd.
Keyzer. Wat oordeeldt ghy van wil? om luſte te verweeren.
Galdra. Mÿn Heer die vraeght het my/die 't my zou kunnen leeren.
,, De wil/mÿns oordels/is een toegheſtemd' begheert/
,, Die tot het goede ſtreckt/of nae het quade keert.
,, Of wille is: ghelÿck veel and'ren oock bevroeden:
,, Een werckelÿcke kracht/gheteelt uyt ons ghemoede/
,, En opzet tot het quaed of 't goed in alle ſchÿn/
,, Zo moeter in de wil twee weſens wercken zÿn/
,, Het jaghen na het goed/en 't vlieden van het quade/
,, Hier toe ghebruyckt de wil de rade heures raden/
,, Die ſtedich zÿn ghereed aen reen-beradings deur/
,, Dats reden/kennis/oordeel/en de wille-keur;
,, En dezen ſtelt zy al de twÿffelen voor ooghen/
,, Vraeght raed/hoord/en beſluyt/hier werckt dan heur vermoghen
,, Tot goede: Maer de wil die Keyzer Otto heeft/
,, Gheen plaets aen kennes/reden/noch het oordel gheeft/
,, Maer luſt de wille raed/om luſtens wil te willen/
,, Alleen om luſtens graeght door luſts gheuot te ſtillen.
,, Doolt dan de Keyzer niet?
Keyzer. Galdrada ghy hebt recht.
Nochtans behoozen al de reden die ghy ſecht
U niet te dryven zo/dat ghy u zoud' vergheten
In plicht van uwe Prins.
Galdra. Mÿn Heer ick niet en wÿck
Van d'eere om zÿn Kroon/noch van deughd om zijn Rijck.
Keyzer. 't Is zeker veel ghezeydt/ghy zult u wel beraden.
Galdra. Verkryghen kan hy niet zo lang ick kan verſmaden.

Verſmaden

Keyzer. Versmaden uwen Prins?
Galdrad. 'k Versmaed' mijn Prince niet.
Keyzer. Wel wat versmaet ghy dan?
Galdrad. Het gheen men in hem ziet.
Keyzer. Is Otto niet een man?
Galdrad. 't En blijckt niet aen zijn wercken.
Ontmant ick Otto acht/zo ghy't wel wilt aenmercken.
Gheen manheyt hy betoont nu lust hem overwindt.
Keyzer. Helacy! luste maeckt de menschen mollich blindt.
Galdrad. Door eyghen willens keur/ ghewrocht door minne ooghen.
Keyzer. Verleent hem dan zijn keur deur vrouwelijck medooghen.
Galdrad. Gheringher ick dees ooghen uyt hun plaetse ruck.
Keyzer. Dat waer voor schoonheyd al te wreedelijcken stuck.
Galdrad. Mijn Heer/acht ghy mijn schoon/en raed ghy't my te schennen?
Ick neem Galdraed waer schoon/zo most mijn Heer bekennen/
Zo ick't door lust vervuyl/of gaylheyd 't my ontsteelt
Dat schoon/gheschapen na mijn Scheppers even beeld/
'k Veel meerder straf verdien/en meer ondanck betoone/
Mits ick vermors en nietich dat gheleende schoone/
Als of natuur zo gunstich niet en had ghewrocht:
Behoorter aen dat schoon dan niet te zijn verknocht
Een plichtelijcke zorg om danckb'rheyd te verklaren/
Dat wy het schoone schoon zorgvuldelijckst' bewaren?
't Bewaren is mijn ampt door deughdens heyl'ghe aert.
Het schoon en blijft gheen schoon 't en zy men't schoon bewaert?
Dus zo ick't schoon verquis door wulpzicheyd lichtvaerdich/
Galdrada waer ghewis het schoone dan niet waerdich.
Keyzer. Zo Otto 't schoon verkiest?
Galdrad. Door dartelheyd verzot.
Keyzer. Spreeckt zo niet/ 't is uw' Prins.
Galdrad. En Heer/maer niet mijn God.
De Keyzer nimmer zal zijn lust van my verwerven.
Ick zweert.
Keyzer. Zweert niet.
Galdrad. Ick zweer ick eerder wensch te sterven/
Voor dat ick werden zoude Keyzer Ott's gheboel.
Mijn Heer/mijn herte trilt/helacy! ick gheboel
Een heuv'ring in mijn bloed/een schrickelijcke verbaezing/
'k Ferfoey de Prins.
Keyzer. uw' Heer?
Galdrad. Vermits zijn zotte razing.
Keyzer. Galdrada u bedaert/
En acht ghy u perzoon de Keyzer Ott' niet waerd'?
Galdrad. Tot eerelijcke dienst acht ick my zijn slaefinne.
Keyzer. En waerom weygert ghy?
Galdrad. Om dat hy zoeckt de minne.
Keyzer. Ghy zijt zijn onderdaene.

Galdrad. Niet tot zijn ghebruyck/
Mijn lichaem is mijn eyghen. Willichlijck ick duyck/
Ootmoedich onder hem ten dienste nae behooren/
Maer heeft hy my tot zyne lust-verzaed verkooren/
Hy blijf met zijn verkies/ dan ick en gheeft hem niet.

Keyzer. Galdrada 't is mirakel 't gheen men in u ziet.

Galdrad. Mirakel is't/ mijn Heer/ dat ghy voor hem wilt stryden/
Ghy immer raden my/ ick luste zonde myden/
En raed ghy nu dat hy door lust mijn eer ontrooft?
Of vaynst mijn Heer?

Keyzer. Galdrada anders niet/ ghelooft/
Al 't gheen ick heb ghezeyd was om u t'onderzoecken/
Om zien of lust vermocht u eere te verkloecken/
Nu vind ick wien ghy zijt.

Galdrad. Ghy wist wel wien ick was.

Keyzer. Helaey! Vrouwens aert is g'lijck het teere glas/
't Gheen lichtelijcke kneust/ en schichtelijck ken breken:
Maer aen u/ waerde Vrou/ en heeft dat niet ghebleken.
Den Hemel u versterck op dat ghy zo volherd/
En niet door geyl bekoor in lustens wrack verwerdt/
En wilt my dickwijls met uw komtste hier vereeren.

Galdrad. De eer ontfang ick/ Heer/ ick kome om te leeren/
uw stichtichteyd my sticht/ waer door mijn gheest verblijd.

Keyzer. Zo vaeck als't u ghelieft ghy hertlijck welkom zijt/
Ick bidde komt zomtijd.

Galdrad. Mijn Heer het zal gheschieden.

Keyzer. En wilt my aen uw' Vader hertelijck ghebieden.

Galdrad. Ick zal hem zegghen 't ghene dat mijn Heer my zeyd.
Den Hemel u behoed. binnen.

Keyzer. En Gode u gheleyd'.
O vroede wyse Vrouw'/ wat hebben reen vermoghen/
De minnen schichten zijn my dadelijck ontvloghen.
Wech vuyle razerny/ wech ghy verdwaelde gril/
Wech prickel ende tocht/ wech ghy broodroncken wil/
Wech eere-steelster schicht/ wech dulle tyrannye/
Wech ghy verdwaelde graeght/ wech dwase fantasye/
Bezadicht uw' ghemoed'/ ha Ott' ghy waerdt verblindt/
Door schoonheyd van Galdraed/ wiens deughd u overwindt.

Octavio.

Octavio. Mijn Heer en quam zy niet?

Keyzer. Galdrada my bekeerden.
Galdrada deur heur re'en my zelven kennen leerden.

Octavio. Zo vond uw' Majesteyt het gheen ick heb ghezeyd.

Keyzer. De wijsheyd zelven in heur hert verborghen leyd.
De reden die zy gaf/ daer zy heur meed' verweerden/
Dit overwonnen herte daed'lijck overheerden.

En g'lijck ick was verkracht door graeghte van mijn lust/
Zo zweer ick dat ick nimmer oock zal zijn gherust/
Voor dat ick heur gheluck tot hoogher staet zal ryzen/
Om door mijn gunst tot heur de Vrouwen te bewyzen
Wat eerbaerheyd verdiendt. De grootste van mijn Hof
Ick met heur huwen zal/op dat heur eer en lof
In eeuwighe gheheughing blyven mach beschreven/
Als voorbeeld voor de Vrouwen die noch Werelts leven.

Octavio. Kost zy uw' Majesteyt?

Keyzer. Ick heb my niet ontdeckt.

Octavio. 't Is raedzaem dat uw' Majesteyt terstond vertreckt
Van hier/want d'Heremijt was om van 't Hof te scheyden.

Keyzer. Zo is het over tijd/laet ons niet langher beyden.

Beyde binnen.

Hier behoort een vertooning te wesen, waer Keyser Otto leyt in Aretas schoot, 't Verstand hem omhelsende, en Wil onder de teughel van 't Verstand, Lust en Cupido onder Ottos voeten.

Laura. Galdrada.

Laura. Het onrust mynes gheests zo bitterlijck steets woeld/
Door wroeging mijns ghemoets/die 't arme herte voeldt:
Als ick om Tyter denck/die echtelijck ick trouden/
Dat my/helaes! de uur zeer jammerlijck berouden.
Ick Flavio verkoor/en echtlijck ben verzaemt.
Helacy! meer ick deed' als Laura wel betaemt.
Zijn ziele is te rust.

Galdrad. Nu vindt ghy 't gheen ick zeyden/
Denckt nu hoe datmen uw' oneere zal verbreyden/
Met Tyter eerst ghetrout/en nu een ander Man:
Doch Tyter is nu dood.

Laura. Dat niet verschoonen kan.

Galdrad. Dit inzicht Laura komt te laet in uw ghedachten/
Niet anders als verdriet en hebt ghy te verwachten:
Ghy zelven/zomen weet/ghy oorzaeck daer van bent:
't Verdriet my Laura/ick u immer heb ghekent. binnen.

Laura. Ay my/benaude borst vol yselijcke knaging/
En niemand/lacy! deert de bitterheyd mijns klaging.
O ghy baldaed'ghe tijd/wat schricklijckheyd ghy wrocht/
Het gheen ick heb bestaen was zonder afterdocht.
Nu quijnt mijn droeve hert/nu woelen steets mijn zinnen/
Mits ick mijn eerste Liefd verkeerden in beminnen.

De gheest van Tyter verschijnt heur, hebbende een ponjaert in zijn rechterhandt, daer het Serpent aen steeckt.

Ach Hemel wat ick zie? mijn hayren steylich ryzen.
Helaes hoe trild mijn hert! wat is't dat ghy begheert?
Op me/wat naer ghezicht! mijn trane-ooghen yzen.
Wat wilt ghy gheest? wat ist? ach niemand my verweerdt.
Helacy! niemand voeldt mijn quel/ick draegh' mijn lyden.
Ach mocht ick nu mijn levens schakels zelfs afsnyden/
Om van dees banghe quelle eens te zijn verlost.
Zendt Tyter my zijn gheest? ha wreede gheest hoe kost
Ghy dus een Vrouwe hert ellendelijcke plaghen?
Hebt ghy niet wraecks ghenoech/dat ick de rest mijns daghen
In naerichheyd uyt-teer/en nimmermeer heb rust?
Tot weenen en gheklach alleenlijck streckt mijn lust.
Het Hemels licht verveelt/ick wensch de naere nachten/
Om met ghemurmureer te buld'ren uyt mijn klachten.
Wat wenscht ghy meerder wraeck/als dat ick stadich woel/
Door knaging en onrust die 'k in mijn herz'nen voel?
Hoe kander zijn meer quel als gheestelijcke quellen?
't Schijnt dat mijn zinnen zijn in duyzendt duyzendt hellen.
Ontelbaer zijn de tranen die uyt d'ooghen vlien.
Wat wilt ghy dat ick doe? spreeckt/en het zal gheschien.
Wat wilt ghy dat ick zelven Lauraes hert doorsteke?
Wat wilt ghy dat ick zelfs u aen mijn herte wreke?
Helaes! wat ken een Vrou? 't misbruyck is nu gheschiet/
Leet is't my/lieve gheest/ 't berouw' ghy in mijn ziet.
De geest binnen. Vertreckt ghy? hy vertreckt! 't schijnt hy nu is te vreden.
Hoe klopt mijn arme hert; hoe trillen deze leden;
De Wereld is te nauw voor dit benauwt ghemoed.
Ach onstant-vaste Vrouw' / wat ghy u zelven doet!
Wat ghy u zelven deed! wat ginght ghy doch beginnen?
Wat dulheyd porden u? wat kost u overwinnen?
De vuyle afterklap? de snoode haet en nijdt?
De valsche loose raed? en 't wercken van de tijd?
Verloort uw' eerste liefd'/verloort ghegheven trouwe/
Mis-eedichden u zelfs/helacy! met berouwe.
Ach gheest/ghy naere schrick! draeght doch uw' Laura meed'/
Het leven my verdriet/tot sterven ben ick reed'.
De geest ver-schijnt. Waer zijt ghy lieve gheest? ach! draeght my inde aerde.
Verblucht ghy nu/helaes! nu Lauraes liefd' u naerde?
Waer zijt ghy? daer! helaes! mijn herte voeldt gheen schroom.
De geest binnen. Ontvliecht ghy Laura nu/nu dat ick na u koom?
Of is't vermits ick u in't leven heb verlaten?
Een oorzaeck ist/o gheest/ghy Laura nu moet haeten.
Gheduld/helaes! gheduld/het is mijn ongheluck.
Is't mooghlijck dat ick 't hert niet uyt deez' boesem ruck?
En zend mijn lijf ter graef/ om met u/gheest/te wand'len/
En van verloren trouwe gheestelijck te hand'len.

Flavio.

Flavio. Mijn Lauro/Lief/wat is't? wat heeft mijn waerde hert?
Laura. De zinnen zijn/helaes! doolhovich droef verwerd.
Flavio. Was't om mijn af-zijn?
Laura. Neen.
Flavio. Mach ick het/Lief/niet weten?
Ick bid u/'t schijnt ghy hebt uw' Tyter niet vergheten.
Laura. Noch niet vergheten zal.
Flavio. Lief/stelt u doch te vreen/
'k Zal om uw' moeder gaen/staeckt uw bedroeft geween. binnen.
Laura. Ach Laura uw' onluck en is niet uyt te spreken.
Ghy lieve maeghden neemt my voor waerschouw' en teken/
Verwisselt nimmer van de eerst die ghy verkoort/
Breeckt nimmer uwe eed/breeckt nimmer uw trouws woord/
Breeckt nimmer d'echte-band; laet nimmer u verleyden/
Aenslaet de tweede niet om vande eerst te scheyden/
Ghy ziet mijn droeve hel/ghy ziet mijn naer verdriet/
Ghy ziet mijn herts onrust/om dat ick hem verliet/
Die 'k niet verlaten mocht. 'k Had eens verpandt my zelven.
Helacy! mocht ick Laura nu in d'aerd bedelven/
Om eens te zijn bevrijd/van't onrust van mijn zin.
" Noyt yemandt quam in last hy brocht zich zelfs daer in.

Flavio.

Zo haestich weer van hier? waer of zy is ghevlucht?
O Flavio is dit de echte-statens vrucht/
De wenschelijcke vreughd die d'heyl'ghe staet beloofden?
Ach Flavio/helaes! gansch twijffeloos gheloofden/
Dat deeze staet volmaecktheyd zelven mede brenght.
Noyt dacht ick dat den Hemel eenichzins ghehenght/
Dat als de echte-band ons grijften by malkander/
Toelaeten ken dat zy zoud' dencken op een ander.
Te heylich is de echt/de Vrouwe dencken zou
Op ander Man/noch Man op eene ander Vrou:
Te Godlijck is de staet/gheenzins en is't betaemlijck
Dat d'herten zwerven waer vereening is lichaemlijck.
't Schijnt Laura die is mijn door binding vande echt/
Nochtans zo schijnt het dat een ander meerder recht
Tot heur heeft als ick/die heur wettelijcke trouden.
Het blijckt 't gheen Laura deed heur nu/helaes! berouden.
De wroeging heurs ghemoeds heur hertens ruste steelt/
Mits Tyters liefde in't ghedachte stadich speelt.
O Flavio onlustich onder schijn van lucken!
d'Onrechtelijcke echt rechtvaerdich moet verdrucken.
Helaes! ghewaende vreughd/vermits ick maeckten mijn
Door d'echt heur/die na recht een anders moste zijn:

" Nochtans zo moeten wy gansch twijffeloos gheloven/
" Dat alle echten zijn gheschickt van God daer boven/
" Ten waer de nicker oock zijn parten zomtijds speelt/
" En d'heylicheyd des echt ons duybelijck ontsteelt.
Verdwaeld mijn keure was/ verdooldt was mijn verkiezen/
Mijn onbedocht bestaen deed heur heur trouw' verliezen/
Zy Tyters eyghen was/ hoe kost zy wezen dan/
Ghetroude Tyters Bruyd/ en Flavio haer Man?
Hoe mocht zy wezen mijn/ zo Tyter zy eerst trouden?
" Ghedaen en na bedocht ghemeenelijck berouden.
Hoe mocht zy wezen mijn die Tyter had belooft?
Ha Flavio ghy hebt hem zyne Bruyd ontrooft.
Zijn echt hebt ghy gheschendt/ ghy hebt gheschaeckt zijn echte.
Ghy maeckten heur uw Vrouw/ maer zonder reen of rechte.
Helacy hoe benaudt mijn droeve herte woeld!
Door knaging en onrust 't gheen mijn ghemoed ghevoeld.
Ach Flavio ghy zijt de oorzaeck van heur faelen:
Ghy waert het stuur waer deur ghy Laura dus deed dwalen.
Zy dwaelden door uw' dwael/ zy misten door u mis:
Dus Flavio alleen de oorzaeck daer van is.
De hayren ryzen my als ick mijn fael bedencke/
En door 't onrust ghemoedt ick 't koor mijns zinnen krencke.
Verwoede borst barst uyt/ uytbuldert u verdriet/
Ontdoen en kund' ghy niet het welck eens is gheschiedt.
Splijt aerde/ slockt my in/ tot lichtnis mynes quellen:
Want 't gheen mijn Hemel was verandert nu in hellen.
Help helsch ghespoken/ rijst/ en ruckt my vande aerd'/
Te overlastich vind ick deze ziel bezwaert.
De razerny/ ick voeldt/ mijn zinnen zo ontzinnen/
Dat gheen rust ter Wereld als door mijn dood ken vinnen.

Kluysenaer.

Kluyzen. Wat queldt u Vriend?
Flavio. Helaes! meer als ick zegghen ken.
Kluyzen. Hoe? zijt ghy buyten re'en?
Flavio. Mijn zelven ick niet ben.
Kluyzen. uw' zelven niet? waerom?
Flavio. Door onrust mijns gemoede. 'k Wantrou en wensch mijn dood.
Kluyzen. Den Hemel u behoede.
Bedaerdt/ en door wantrou niet vande reden scheyd/
Het schijnt dat Laura noch in uw' ghedachten leyd.
Volght raed/ wie raedloos leeft/ zijn onluck zelfs wil wercken/
Ghy laestmael op mijn reden niet en wilden mercken/
't Tschijnt ghy die nu herknauwdt.
Flavio. Nu't/ lacy! is te laet.
Onluckich is mijn ster/ beklaechlijck is mijn staet.
Kluyzen. Om Laura?

Ach!

Flavio. Ach! om heur.
Kluyzen. Stelt Laura uyt uw' zinnen.
Zo kunt ghy/zo ghy wilt/uw eyghen ruste binnen.
Flavio. Hoe ken ick/zo ick ben in echt met heur ghetreen?
Kluyzen. Met Tyters Weduw nae dat hy is overleen?
Flavio. Och neen/maer neghen daeghen voor hy was ghekomen.
Kluyzen. Zo hebt ghy Tyters Bruyd dan tot uw Vrouw ghenomen?
Flavio. Dat's 't gheen ick nu beklaech.
Kluyzen. Nu 't misbruyck is ghedaen.
Flavio. Ach! had ick doch ghevolght het gheen my was gheraen.
Kluyzen. Ick rade u het best.
Flavio. Het gheen ick doen verachten.
Kluyzen. Die gheen raed volghen wil moet 't ongheluck verwachten:
Doch nu met Tyters dood zo werdt het weer gheslist.
Flavio. Ja datmen van heur voor ghe hand-trou niet en wist/
En Laura waer gherust/en heur 't ghemoed niet quelden/
En dat ick mijn bedrijf oock uyt gheheug'nis stelden:
Maer zo zeer als't my wroeght/zo zeer is zy belaen.
Want zedert Tyters komste van d'Arcadiaen/
Heb ick noch vreughd noch lust in Laura kunnen vinden/
Het schijnt zy liest hem alzo zeer als ick heur beminden.
Kluyzen. Nochtans zo groeydt de liefd door d'echte bandens bed.
Flavio. En zo zy Tyter in heur herte heeft ghezet.
Kluyzen. De tijd heur Tyters liefd gheheel zal doen vergheten.
Flavio. Een wroeging zo het blijckt heeft zy in heur gheweten:
Jae'ck vreeze zy my haet/vermits men wel bemerckt/
Dat Tyters liefde grondich in heur herte werckt/
Met inbeeldt dat zy is de oorzaeck zynes sterven/
Zo dat voor heur noch my gheen rust is te verwerven/
Zy zwyghende uyt teert/ick knaghende verdwijn.
Kluyzen. Zo zijt ghy beyde in een droefelijcke pijn.
Dit zijn de vruchten van die trou en eere breken.
Flavio. Heur ooghen zijn verkeert in traenens bloedens beken/
Heur lach in naer ghezicht/heur blozinghe in bleeck/
Besturven doodens kleur/heur moedicheyd in lafheyd/
Heur aenghenaem ghegluur in stuure wreede strafheyd/
Heur spraeck in stil ghezwijg/zo dat ick wel bevin/
Waer liefde is ghegrond verfoeytmen geyle min.
Heer Kluyzenaer wat raed? Wat raed kunt ghy my gheven/
Om eens verlost te zijn van dit bedruckte leven?
Kluyzen. Ghy beyde Gode bidt om quijtschel uws misdaed.
Flavio. Helacy! het misbruyck is al te snoot en quaet.
Kluyzen. Zijn Majesteyt die komt/ 't is best wy voort gaen wand'len/
En in mijn kluys zal ick yets breeder met u hand'len. binnen.

Keyzer. Tot Keyzerinne zy verdient te zijn ghemaeckt/
Mijn huw'lijck/zo ghy weet/het Keyserrijck gheraeckt/
De raed mijns rijck en zal dit huw'lijck niet toe-stemmen/
Zo dat ick myne neyging manlijck moet betemmen/
Waer over 'k gaeren zach dat Guydeon heur trout/
Zy rijckelijck ghemant/hy deughdelijck ghebrouwt.
Octavio/wat dunckt u/zoud't Galdraed ghelijcken/
Zo ick heur mildlijck laet mijn gunste aen heur blijcken/
En Princelijck verzoet 't gheen ick door geylheyd zocht?

Octavio. Zoot door uw' Majesteyt voorzichtich werdt ghewrocht/
En dat Heer Guydeon zijn stuck wel kan beleggen.

Keyzer. Ick zal aen Guydeon 't gheheym mijns meening zegghen/
En oock Billincion heur Vader.

Octavio. Hem voor al:
Want ick gheloof het hem op't hooghst' verheughen zal/
Om heur te zien ghehuwt.

Keyzer. Gaet en zeght aen heur Vader
Hy daedlijck komt ten hoof/en daer na zal ick nader
Besluyten in wat wijs deez' echt zal zijn beleyd.

Octavio. Ghewillichlijck ick doe 't ghebodt uws Majesteyt. binnen.

Keyzer. Galdrada/deughdens Phenix/perle aller Vrouwen/
Op datmen uwe deughd' in staet ghedacht mach houwen/
Nu Prins en Keyzer u zijn gunste nu betoont/
Als spieghel hoe de deughd' verdiendt te zijn gheloont.
'k Versoey de grill'ghe min die ick u leyd' te vooren/
En uwe deughdens aert niet na en wilde hooren.
Fy/Otto/dat ghy heur onkuyslijck hebt betracht.
Fy/Otto/dat ghy opt plaets gaeft aen zulck ghedacht.
Fy/Otto/dat ghy opt uw' waerde zo laech daelden.
Fy/Otto/dat ghy opt na minne grille taelden.
Fy/Otto/dat ghy opt u zelven zo vergaet.
Fy/Otto/dat ghy dus u zelven hebt ghehaet.
'k Verbloeck de uur dat my de minne quam beheeren.
'k Verbloeck de uur waer in ick pooghden heur t'onteeren.
'k Verbloeck de zotte gril die in my heeft ghewracht.
'k Verbloeck de minnens gaylheyd die my had verkracht.
'k Verschricke door't ghedacht als ick mijn doent bedencke.
'k Verschrick dat ick in minnens vloeden woud' verdrencken/
Mijn Princelijcke eer/en ick zo was verzot/
Dat ick mijn eere waeghden om vleesch-lusts ghenot.
Cupidiale schicht kost die uw' hert verleyden/
Dat ghy door vuyle vreughd van schoone eer woud scheyden?
Woud' ghy heur waerde hand gheraken slechts uyt lust/
Die wel verdiendt te zijn al knielende ghekust/
Als opperste Goddin en staet-Vrouw aller deughden?

't Schÿnt ghy in vuyle doente d'waeſſelÿck verheu ghde,
Verzotten Ott'/dat ghy zo d'waeſſelyck beſtont/
Broodronckelÿck te raken die deughtzame mont.
Die perle-tanden-haeghe heures rongs bewaerſter/
Tolkinne-lidt des deughds/ en eerbaerheyts verklaerſter:
Gheperfumeerde azem die in deughde gloeyd/
Wiens douw Arætas ſpruyt/en weeld'lÿck voed en groeyd
Triumphelÿck de Lent des ed'le deughds Goddinnen/
Zoud' ghy betrachten/Otto/die Vrouw te beminnen?
Woud' ghy die heyl'ghe kas/ zo Hemelÿck volmaeckt/
Dus hebben door uw luſt baldadelÿck gheſchaeckt?
Den Hemel dreyght u Ott' rechtvaerdelÿck te plaghen/
Midts ghy dat ſchepſels eers verlies door luſt woud' waghen.
Blooſt/Otto/blooſt van ſchaemt/van ſchaemte/blooſt van ſchaemt!
Midts ghy betrachten 'tgheen een Keyſer niet betaemt.
Zÿt ghy gheen Prins/en Vorſt; jae een des Wereldts Goden/
En trachten ghy te doen 'tgheen ghy zelfs hebt verboden?
Fy/Otto! ſchaemt u/Ott'/de ſcepter die ghy zwayd/
Door ſtomme ſpraecx beweging duydelÿcke zayd/
Ghy die on waerdich voert (ô bitterlÿcke quellen)
Doch wacker moet hy zÿn die zÿn droom wil vertellen.
Ontwaeckt Otto/ontwaeckt/beklaecht u zotte gril:
Beklaecht het miſverſtant van u verleyde wil.
Benevelt was 't verſtant/de luſt u wille leyden/
En deed' u vande deughd'/en van 't verſtant oock ſcheyden.
Doch niet zo heſtich was de wille en de luſt/
Of dover is het vuyr uws hetten uyt ghebluſt
Door 't zuyvere verſtant. Wech wiſpeltuur'ghe rancken.
O Hemel met wat danck ken ick uw Godheyt dancken?
Dat ghy 't verwoeſte hert ghenad'lÿck hebt gheſliſt.
Helaes! wat Otto deed' hy zelven niet en wiſt:
Vermidts ick was ontzelt/ de zinnen hollend' waren:
Maer d' Hemels vooght-Heer koſt my voor my zelfs bewaren.
My zelfs/de ſnootſte vyant die de menſche heeft/
Midts niemant boos en quaet als uyt zich zelven leeft.
Des menſch verdurventheyt laet zo zich zelven ſtreyg'ren/
Dat hy zich zelfs/helacy! zelven niet ken weyg'ren.
Verdurven is natuur/ hoe wel zy heylich is/
Vermidts dat alle quaet komt uyt ons zelfs ghewis:
En reuckeloos hy doolt die anders wil vermoeden.
Dus Heer/ick bidde! wilt my voor my zelfs behoeden.
Ons zelfs, ons zelfs verleydt: ha godelooſe ickheyd/
Die door verwaende wil ons inde looſe ſtrick leyd.

Octavio.

Octavio. Billincion, mijn Heer/is dadelijck ghekomen.
Keyser. Octavio brenght hem in. Billincion sal schromen
Te komen midts hy waent mijn passy noch volhert/
En dat ick ben noch in de raserny verwert
Van minne tot Galdrada, die gantsch is ghenieticht/
Van gh'lijck de minne komt desgh'lijcx die oock vervliet licht/
Recht anders sal ick met Billincion nu spreken;
Dus ken de deuchde alle boose willen breken.

Billincion.

Billinc. Ghenaed'ghe Heer zoo vaerdich als ick hadd' verstaen
Uw' Majesteyts ghebieden/quam ick.
Keyser. Wel ghedaen.
Uw' komste is mijn lief. Billincion sal weten
Dat ick beken hoe ick my selven hadd' vergheten/
En droeffelijck beklaecht 't gheen ick aen u verzocht/
Doch 't was een geyle schicht die't selfde in mijn wrocht/
My selven was ick niet/dus wilt mijn fael verschoonen/
Wy menschen zijn/en Princen mensch'lijckheyt betoonen/
Verwonnen was mijn ziel/'k beken ick heb ghefaelt/
'k Was in de narrery van minne gantsch verdwaelt.
Verdwaelt/en nu ondwaelt/uw' Keyser van dat wrack scheyd'.
Ick zie ghelijck ghy faecht de menschelijcke swackheyd'/
Uw Dochters deughde ick mijn gunste waerdich acht/
En sy door mijn beleyt tot grootheyt zy ghebracht.
Zoo sy ghesintheyt heeft tot d'echt haer te begheven/
U Keyser sal u dochter tot yets groots verheven/
Om leeren and'ren wat de eerbaerheyt vermach/
En dat vermidts de deuchde die ick in heur sach.
Billinc. Ick danck u Majesteyt/en blyv'e seer verbonden.
Keyser. De vroede reden die ick in heur heb bevonden/
Beweghen dat ick meer tot heur nu ben ghesind'/
Om rijsen heure staet/als opt ick heb bemind'/
Billincion zeght heur/en vrylijck in mijn name/
Dat ick in stael gheheughen stellen wil heur fame.
Mijn bloedt verschrickt van schaemt als ick nabedenck bevroet
Mijn dwael/die was ghelept door 't aengheheste bloet/
Billincion verschoont het/ziet hoe Princen falen.
Billinc. En vaecken doen sy door't ontzich de vroomsten dwalen.
Keyser. Spreeckt met u Dochter op het gheen nu is gheseyt/
Siet of sy huwen wil en brenght my weer bescheyt
Op 't gheen ick u voorwenden.
Billinci. O Heer/het zal gheschieden. Binnen.

En aen Galdrada zult ghy gunstich my ghebieden.
Beperelt u'we Pruyck als Phenix onzes tijdt/
Midts Otto sweert dat ghy het puyck der puycken zijt/
Der Maechden reys triumph Goddinne der Goddinnen/
Versoeptster/d'wingstres van Wulps/en gheyl beminnen;
Gheen lockluft u bekoort/midts ghy deughts tepel sooght/
Dies blijft ghy uwes zelven meesteres/en vooght.

Guydeon.

keyser. Ter goeder uur ghy komt / ghy waert in mijn gedachten.
Guyde. Hoe zoud' ick dese eere van mijn Prins verwachten.
keyser. Ghy hebt my langh ghedient/
Guyde. Daer in ontfingh ick eer.
keyser. Dies ghy verwachten meught vergelding van u Heer;
Wie diend' en trouw'lijck diende is belooning waerdich/
Ick vond' u nimmer trou/en t'mijnen dienste vaerdich;
Dus ghy my vinden zult oock vaerdich tot u loon/
Waer in ick niet meer als een Princens plicht betoon:
Mijn voorneem is u staet tot hoogher luck te rijsen.
Guyde. Hier in mijn Prince zal zijn goethept my nu bewijsen.
keyser. Mijn dunckt dat Guydeon zijn rijpe Jaren heeft.
En tijdich is ghy u ten Huwelijck begheeft.
Waer neyght uw' neygingh' ?
Guyde. Heer/'k en heb noch niet verkooren.
Keyser. Verkiest nu voor dat ghy meer tijt laet gaen verlooren.
Guyde. Het kiesen lijt ghevaer.
Keyser. En zoo ghy niet verkiest/
Zoo volght het dat ghy door versuyming tijdt verliest.
Sal ick u kieser zijn ?
Guyde. Mijn Prince mach ghebieden.
Keyser. Versoeckt ghy dat door my/de kiesing mach gheschieden ?
Zoo zal ick kiesen deught en eere boven 't goet.
Guyde. Uw' Majestept hier inne zijn ghelieven doet.
Keyser. Een Joffrou van Florens ick kenne van gheslachte/
Seer edel in gheboorte/doch noch meer ick achte
De Edelhept heurs deughden waer zy in uytmunt:
Zoo ghy u liefd' op haer ten echte stellen kunt/
En winnen heur weer-liefd'/in Huw'lijck zal ick gheven
Om rustich inde echte staet met heur te leven:
De landen Casentijn/en renten die het heeft/
En d'incomst die my oock Vallpe Arna gheeft/
Op dat u lucken tot de hoochste polen steygh'ren/
En uwe Vrou zal zijn die Keyser durste weygh'ren.
Het is Galdrada die zoo deughtsaem is als schoon/
En waerdich is heur pruyck met Keyserlycke kroon

Ghepronckt te zijn: doch nu de Wereldt sal bevinnen/
Dat deughde meerder windt als geyle lust kan winnen.
En so ghy beyd' versaemt in echtelijcke bandt/
Ghy deughtsaem zijt ghevrouwt/ sy rijckelijck ghemant.
Wat seght ghy Guydeon?

Guyde. 't Schijnt my ghebreeckt vermeughen
Om spreken 't gheen ick denck/ door 't luckelijck verheughen
Mijns dienstelycke hert: dies niet ken zijn ghesept/
Wat buyghsaemlijcke danck in 't hert verburghen leyt:
Lang leef u Majesteyt: de miltheyt uwes daden
Doen dat myn zielens krachte nimmer sal versaden
In danckbaerheyts ghetuyging. Dees Joffrou ick weet
Is waerdich aen een Prins in d'echt te zyn besteet:
Doch so mijn sterre so gheluckelijck verschynen/
Dat dese Vrouwe mochte echtelijck zijn myne/
Mijn glory waer de grootst' als 't luckichst' op de aerd.

Keyser. Ick acht heur u te zijn en ghy Galdrada waert:
Doch met heur Vader sal ick breeder van heur spreken/
En midd'ler tijt so sult ghy gheven eenich teken
Vws liefde tot Galdrada/ dies voorsichtich zijt.
De weer-liefd' van een Vrou verkryghtmen door de tijt. Binnen.

Guyde. O Hemel! wat gheluck! sal't immer kunnen wesen
Dat myne sters gheluck tot die hooght sy gheresen?
Ghy hooghe Hemel my onluckens damp wech-naemt/
Ick met Galdrada soude echt'lijck zijn versaemt?
Des Hemels schicking ist. Wilt/ Hemel/ my dan sturen
Om tot u eer en lof het voorneem uyt te vuren.

Tvveede Bedrijf.

Kluysenaer, Galdradra.

Kluys. Verheugh'lijck is de tijd. Galdradra wilt ghy wand'len?
En op de wegh wy t'saem yet sticht'lijck sullen hand'len:
Laet ons na d'Arna gaen.

Galdra. Wat wegh mijn Heer begheert.
Ghy sult mijn zeyl-steen zijn/ want ick acht my vereert
Verzelt met u te wesen.

Kluys. Hoe schoon/ en hoe heugh'lijck
't Gheboomten lommer is.

Galdra. Wtnemende gheneugh'lijck:
Hoe mild de milde ghever ons zijn gaven sent/
Waer door men steets bemerckt/ en Godes kracht bekent.

Kluys. 't Is so/ en niet alleen zijn krachte/ en zijn grootheydt:
Maer daer beneven onse menschelijcke snootheydt.

De gracy Gods bevocht met douw het drooghe landt
Verquickt/en koeſtert 't hert des bladelooſe plant:
Bewyſende zijn heyl'ghe God'lijckheyt ſo goedich/
En deſe ſchepſ'lens danckb'rheydt teelt weer overvloedich/
Noodzuſtich voedſel nae des menſchens neygings wenſch.
Maer/helacy! ſien d'ondanckbaerheyt des menſch:
Ja d'eene menſch van d'ander niet en mach verwachten/
Midts yder eyghen-baet/en woecker-winſt betrachten.
Ghelijck de apoſtuny aftreckt 's lichaems bloedt/
Desgh'lijcx de eene menſch/helaes! de ander doet.

Galdra. 't Is zo/maer bet'ren ſal 't als 't d'Hemel ſal verdrieten.

Kluyſ. Verdroten heeft het lang: maer wy niet af en lieten
De nickerlijcke dwael. Wy hebben gheen miſhaegh;
Aen God ontbreeckt het niet/maer ons begheert is traeg.

Galdra. Wat menſch en ſoud' niet wenſchen betering zijns leven?

Kluyſ. Vraeght ghy 't met erenſt?

Galdra. Ja ick.

Kluyſ. 'k Zal u antwoordt gheven/
Zo ghy 't u niet en belght.

Galdra. Ick bid u 't my verklaert.

Kluyſ. Ghy ſelfs niet wilt/noch wenſchte dat ghy beter waert.

Galdra. Zo ſprekend' ſoud' ghy my wel vroede kunnen maken
Dat ick de hooghe Zon met handen ken gheraken:
Wat Paradox is dit?

Kluyſ. Zeer licht ick 't u bewijs.

Galdra. Doet ghy 't/zo g'looft dat ick u boven Cicero prijs.

Kluyſ. Wat bet'ring wenſcht ghy doch/des lichaems of der zielen?

Galdra. Der ziele.

Kluyſ. Onſ' voorneming dan eendrachtich vielen.
Wat noemt ghy zielens bet'ring?

Galdra. Dit b'antwoort ick ras.
Dat ſy deughd'lijcker ſy dan ſy te voren was.

Kluyſ. Waer uyt ſpruyt deſe deughd'?

Galdra. Dat ſy daer in verheughde/
Verkrijghende een nieuwe haecking tot de deughde.

Kluyſ. Maer ſeght my/wenſcht ghy nu eerſt dat ghy beter waert?

Galdra. Och neen; die wenſching is al oudt/en lang bejaert.

Kluyſ. En zijt ghy ſeder 't wenſchen beter niet ghewerden?

Galdra. Veel eerder ſnooder/want in 't quade ick volherde.

Kluyſ. Waer meent ghy 't u ghebreeckt dat ghy gheen bet'ring ziet
Als ghy de wille hebt?

Galdra. Aen macht

Kluyſ. En anders niet?

Galdra. Och neen/want als de wil en macht te ſamen komen;
Doen alles/maer als d'een van d'ander is ghenomen
En werter niet volbracht/ghemerckt dat niemant doet.

Het gheen hy niet en wil/ al heeft hy macht en moet/
En wed'zom zietmen oock recht wesentlijck voor ooghen/
Dat niemant doet zijn wil ghebreeckt het aen 't vermogen ?
Want ick wil beter werden/ maer ick niet en mach/
Dus blijf ick die ick was, ja argher dach aen dach.

Kluys. Wt wil en machte kan een werck wel zijn gheresen/
Maer om het wel te doen moeter den derden wesen.

Galdra. Wat derden ? Heer.

Kluys. 't Verstant.

Galdra. Mijn Heer, dat's wel ghesept.

Kluys. Want zoo 't verstant de macht en wille niet en leydt
Soo treftmen 't rechte niet.

Galdra. Wie kent verstant beletten ?

Kluys. De nicker die u doet verkeerde willen zetten.

Galdra. Heeft die macht buyten Godt ?

Kluys. Och neen : gheen macht altoos/
Maer hy ghelijck een Leeuwe. krachtich/sterck/en loos
Bezingeld' ons ghestadich om ons te verslinden/
Nochtans onmachtich om ons aen de zond' te binden.
De boosen niet vermach door zijn verwoeste gril.

Galdra. Gantsch niet mijn Heer ?

Kluys. Gantsch niet/ ten zy het Gode wil :
Want mocht de nicker met ons doen al zijn begheeren/
So waer zijn macht zo groot als van uw' God uw' Heere.

Galdra. Recht spreeckt ghy Heer.

Kluys. Soo is de waening dubbel quaedt/
De nicker meer vermach dan willich ghy toelaet.

Galdra. Ick kent niet loch'nen/ Heer.

Kluys. Wel waerom zoud' dan wesen
Ghy u niet bet'ren kunt ?

Galdra. Wt onse vleesch gheresen/
Den snooden Adam.

Kluys. Dat hebt ghy wel bedacht :
Wat noemt ghy vleesche lust ? ist kranchept/of ist macht ?

Galdra. 't Is kranckhept/broos hept/ydelhept/en alderhandich.

Kluys. En Godt is sterck/ almachtich/ mogend' en selfsstandich.
Ist soo niet ?

Galdra. Heer 't is zoo.

Kluys. Te voren seyd' ghy my
Dat God u levens bet'ring wenschte/en oock ghy.

Galdra. 't Is zulckx.

Kluys. Soo oord'l ick u niet zo verdwaelt van reden/
Dat ghy de kranckhept/ broos hept en de ydelheden/
Uws vleeschs van meerder kracht en moghenthepde acht
Als Godes sterckhept/aldermoghenthept en macht.

Galdra. Dat waer, Heer buyten reen.

Door

Kluyſ. Door reden men kan wijſen
Dat ghy de kracht en machte uwes Gods moet prijſen:
Ghelijck een eeuw'ghe Gheeſt d'almachtich ſchepper is:
Veer boven 't ſchepſels krancke vleeſchs verderffenis.
Galdra. Heer/onghetwijffelt/ want dit moet ick ſeker houden.
Kluyſ. Hoe kan dat zijn indien het vleeſch vermoghen ſoude
Ghy teghens Godes wil/en d'uw' in ſonden ſtort?
Galdra. 'k Mach ſeggē dat het vleeſch wert daeghlijcx aen gepoꝛt
Tot alle boosheyt.
Kluyſ. Porren dat en is gheen dwinghen/
En dit moſt dwinghen zijn/ dus zijnt verſcheyde dingen;
Want zo ghy u tot meerder ſond' te doen aenſtelt/
En zondicht meer/zoo ſondicht ghy dan door ghewelt/
Maer laet ons nu wat nader tot de gront gheraken.
Wat quaet iſt daer u 't vleeſch natuerlijck na doet haken?
Galdra. Tot alle quaet.
Kluyſ. Tot all'?
Galdra. Van gheen ick ben bevrijdt.
Kluyſ. Maer noemter een.
Galdra. Tot gierichept/tot haet/en nijt/
Tot ongheloof/en tooren/tot afgoderye/
En ander zonden meer/ghelijck de hovaerdye/
Hoochmoedicheyt en trots/die nimmer in my ruſt.
Doch ghy wel zegghen mooght/ dat dees upt vleeſche luſt
Niet ſpruyten/maer alleen zyn zinlijckhedens strijde/
En daerom ſtel ick die oock gantſchlijck aen de zijde;
Van dat onkuyſheyts en de gulſicheyts fenijn/
Ghy niet ontkennen kunt de vleeſche luſten zyn.
Kluyſ. Galdrada, zeght my: Wat verſtaet ghy t vleeſch te weſen/
Maer upt d'aenporring tot de ſonden is ghereſen?
Want tweederleye dinghen hier upt men verſtaen.
Galdra. Dit gaet alleen 't verdurven zichtbaer lichaem aen.
Kluyſ. Met reden zal ick u dan duydelijck betoonen
Int lichaem een onſterffelijcke ziel moet woonen.
Iſt zoo Heer?
Galdra. Heer 't is zoo.
Kluyſ. De ziel en is dan niet:
Het gheen het vleeſche is/noch 't vleeſch de ziel/ al ziet
Ghy dat ſy t'ſamen maer een menſch volkomen maken.
Galdra. Mijn Heer die zeyt ſeer wel/ dit ken ick niet miſſaken
Kluyſ. En wie van beyd' is vooght? Acht ghy niet aldermeeſt
Dat Godt/die is onzienlijcken/een eeuw'ghe gheeſt/
Het zichtbaerlijcke lichaem en het vleeſch beheerden?
Galdra. Als 't lichaem wederſpannich daer niet teghen keerden.
Kluyſ. Dat kan niet zijn.
Galdra. Hoe Heer? de Heyl'ghe Schrift ons leere/

Hoe

Hoe dat het broosche vleesch teghen de gheest begheert.
Kluys. Hier valt ghy van het zichtb're vleesch nu op een ander/
Het gheen onsichtbaer is/dees schelen van malkander/
Van 't gheestelijcke vleesch ons redening niet en viel:
Maer van het sichtbaer vleesch/het welcke gantsch de ziel
Ghehoorsaemt/en niet boven zielens wil kan steyg'ren.
Noch 'tlichaems mis bruyck/noch heur quetsing niet kan weyg'ren.
Leest van Origine die selfs sich selfs ontmant.
Van Mutio Scevola die syne handt verbrandt/
En van Themistocles; ja Hanil/en velen/
Die met hun eyghen handen eyghen levens stelen:
Als Samson/Catho/Saul/en Bruut/die allen heur
Ziel hebben gantsch ghehoorsaemt inde wille-keur.
Men siet hoe wanhoop kan de slechte liens verleyden/
Die stricken tot verwurging hun liens selfs bereyden:
Soo 't lichaem dan ghehoorsaemt 't gheen de ziel ghebiedt/
En dat ons door de doot de lichaems lust ontvliet/
Wie twijffelt of het lichaem sal sich oock begheven
Nae lusts onbering sonder p'rijckel van het leven?
Of waent ghy dat hy 't minste deele niet vermach/
Diemen in 't grootste deel volkomen wercken sach?
Wat dunckt u? Heeft de ziel niet al de heerschappye?
Galdra. De reden mijn ghebien/ick hier niet teghen strye.
Kluys. Galdraed dit's wel ghesept. Door reden ghy dan siet
Hoe dat de ziel het lichaem/maer het lichaem niet
Ov'r onse zielen heerscht. Dus ken ick licht bewysen/
Dat als God wille gheeft/uw vleeschs kracht niet ken rysen.
Galdra. 'k Gheloof het Heer/en dit gheloofst een yeder een.
Kluys. Gheloofst ghy dit Galdrada? Zeght my door wat reen:
En betert ghy dan niet? Of wilt gh'r u niet nae setten?
Gheen creatuur ken de bet'ring u beletten.
Galdra. Gheen creatuur vermacht.
Kluys. En bet'ring niet gheschiet.
'k Verwonder niet.
Galdra. Waerom?
Kluys. Ghy wilt uw bet'ring niet.

Billincion.

Billinc. Recht wel te pas ghemoet ick u hier beyde t'samen/
Kluys. In stichtelijck ghesprecck wy wandelende quamen.
Billinc. Mijn dochters groot gheluck.
Kluys. Gheluckich Heer/ghy zijt
Met so een dochter/die de kostlijckheydt heurs tijdt
Zorghvuldelijck besteet.
Billinc. Ick acht sy u valt lastich.

Gheloofst

Kluys. Ghelooft/mijn liefde tot Galdrada is stantvastich
En heur ghezelschap ick veer boven anderen acht/
Billinci. Van uw beleeftheyt/Heer/ick minder niet verwacht/
Hebt ghy my Heer gheseyt het gheen ick u voorstelden?
Galdra. Ach neen. vermits het voorstel my inwendich quelden?
Kluys. Wat ist mijn Heer:
Billinci. Yet wichtichs.
Galdra. En van die natuur
Dat ick behoeve/ Vader/wel een luck-sters/ uur
Om ramen t' best.
Kluys. Wat ist?
Billinci. 't Gheen heur gheluck mach rijzen/
Galdra. Ick ben't alleene niet/maer alle vroede wijsen/
Heer Vader/vonden daer in zeer veel afterdocht.
Kluys. Ick wensche dat ick u/voorstellingh weten mocht.
Billinci Een huwelijck ick meen.
Kluys. Dat heeft veel nabevroeden.
Galdra. Vermidts het brenght gheluck/en oock de onlucx roede.
Kluys. Galdrada zeyt zeer wel.
Billinci. Een huwelijck voor heur!
Kluys. Met wien doch?
Galdra. Heer met een/en niet na mijne keur.
Kluys. Na uw' Heer Vaders keur.
Galdra. Och neen.
Kluys. Oock niet:dat's wonder!
Billincion hoe ist? zal uwe dochter zonder
Verkiezingh heur begheven inde heyl'ghe Echt?
Soo zy afkeerlijck is/my dunckt zy heeft het recht
Aen heure zy;
Billinci. 't Is waer dat ick/noch zy verkoozen/
Maer zoo mijn Heer ghelieft de rechte grond te hoozen/
't Sal schijnen niet zo vreemd ghelijck't mijn Heer wel acht.
Kluys. 't Gheheym van dese zaeck ick ernst'lijck verwacht/
Billinci. 't Is zo dat Keyser Ott' heur in de Echt wil gheven/
Om heure staets gheluck in't hoochste te verheven/
Kluys. Wat ist dat hem beweecht? hebt ghy hem dienst ghedaen?
Billinci. Och neen:maer acht mijn zelf zijn minste onderdaen/
De deughde die hy in mijn Dochters hert bespeurden/
Ten aenzien dat zyn lust na wille niet ghebeurden/
Heeft in zijn Majesteyt zoo krachtelijck ghewrocht
Dat Otto van zijn zelven ernstich heeft verzocht
Om heur met een zijns hofs/in d'echte te verzamen.
Kluys, 't Is wonder dat wy noyt van dese doent vernamen/
Galdrada dus secreet? hebt ghy't voor my gheheelt?
Galdra. Och neen mijn Heer/ick hebt u alles meed' ghedeelt/
Hier in uw kluys.

 Wan.

Kluys. Wanneer?
Galdra. Als my mijn Heer woud' raden
Dat ick de Keysers lust behoorden te verzaden/
Doch 't was alleen ghedaen om weten myn ghezind.
Kluys. Galdrada u bedenckt/ het schijnt ghy zijt verzind.
'kheb noyt daer van ghehoort.
Galdra. Het is mijn Heer vergheten.
Kluys. Zo ghy 't my had ghezeyd/ ghelooft/ ick zoud't wel weten.
Galdra. Op d'onderdaeghs 'namiddaegh heb ickt u ghezeyd'.
Kluys. Dat ken niet zijn ick was doe by zijn Majesteyt/
En al dien dach ten hof.
Galdrad Mijn Heer moet hem vergissen.
Kluys. Vergissen menschlijck is/ maer hier in ick niet misse:
Waer 't ghy doen in mijn kluys?
Galdra. Wel een volslaghen uur.
Ick met mijn Heere sprack.
Kluys. Dit schijnt een vreemde kuur
Billinci. Mijn Heer/ my valt wat in/ en t'zal niet anders wesen.
De passy van de Keyser zijnde hooch ghereesen/
Ja boven redens top/ gantsch woest/ en onbedocht/
Heeft moog'lijck door uw' schijn/ en kledinghe ghezocht
Galdrada door bedroch tot zijn mins lust te brenghen/
En mits mijn dochter doen zijn lust niet woud' ghehenghen
Is zijn voorneem verkeert.
Galdra. Hoe heeft Godt my bewaert!
Kluys. En was hy my ghelijck?
Galdra. In kleeding/ en in baerd'.
Kluys. En hebt ghy hem voldaen?
Galdra. Door kracht van mijne reden.
Een grilling ick ghevoel. En zidd'ring door mijn leden/
Bedenckende 'tghevaer Waer in ick was ghestelt.
Kluys. Gheen grooter macht men vind' als redenens gheweld'.
Galdra. Ick meenden dat het was mijn Heer die ick daer vonde.
Kluys. Hier om zo heeft de Keyser doe om my ghezonden/
En nu ick't wel bedenck zoo was dit zijn beleyd/
Want na ick had' ghenomen heuschelijck afscheyd/
En d'eedeldom daer na my 'tgantsche hof door leeden/
Dus midlertijd zo moet de Keyzer in mijn kleeden/
Of immer die ghelijck (zijn na mijn kluys ghegaen)
Ha dulle min wat kunt ghy raserny bestaen!
Galdra. Ick scheyden/ Heer/ van hem/ zoo't scheen met groot ghenoegen.
Billinci. 'k Gheloove dat het nu noch in zijn hert moet wroeghen.
Dat hy zoo was verblind.
Galdra. 'k Antwoorden hem zeer wel:
Kluys. Zo dat ghy breken deed' zijn nickerlijck opstel:
Billinci. En nu betracht hy om zijn dwaling te verschoonen

Dat hy zijn gunste in heur huw'lijck wil betoonen/
Om leeren and'ren die noch leven wereldts blindt
Dat deughd' en eere meer als geyle minne windt

Kluys. Galdrada/'tis my lief: en kunt ghy niet verklaeren
Of ghy gheneghen zijt in d'echte te vergaeren?

Galdra. De vraegh is wichtich/Heer/en eyscht beradings tijdt.

Billinci. Ten voecht oock niet dat ghy te langzaem hier in zijt.
Is Otto gunstich nu om't huw'lijck te vereeren
De Princen wiss'len wel/zijn voorneem mach verkeeren.

Kluys. Het yzer moetmen smeen de wijl het heete is.
't Is waer Heer/dat de Princens gunsten zijn onwis/
En datmen licht'lijck ken hun gratie verliezen.

Galdra. Maer zal ick lieven na zijn keur/en zelfs niet kiezen?
Dit doet my duchten/Heer/my dunckt het is onrecht/
Dat zelven ick niet kies: de Wet des heyl'ghe echt/
Niet lijden ken dat twee in d'echte staet vergaeren
Die noyt te vooren in de liefdens griffingh waeren/
Hoe ken ick lieven hem die nimmer ick en zach.

Billinci. Hoe dochter? d'echte liefd' na d'echt wel komen mach.

Galdra. Zo waert de echtens liefd'/en niet de liefdens echte:
Heer Vader/na mijn oordeel is dit antwoord slechte?
Die Weerliefd' na d'echt zoeckt waer gheen liefd' was te voor?
En midts een anders keur nochtans de echt verkoor/
Stelt zich in groot ghevaer: Want daeg'licx wy bevinden
Dat die uyt loutre liefd hun inde echt verbinden/
De eerste maent is zilver/en de tweede tin/
De derde loot/helaes! en dickwyl's wert het min.
Ja dat zom mochten weer ontechten/en ontrouwen/
De Temp'len zouden qualijck 'tgroot ghetalle houwen.
En wie dan inde echt zich zonder liefd besteet/
Zo ist ten eersten loot/ Ja argher. 't Waer my leet/
Dat ick my door staet gierigheyd zoud' doen bekooren:
Die't wrack ziet en niet schuwt gaet wel verdiendt verlooren.

Kluys. Galdrada zeyd zeer wel. Ghy hebt my niet ghezeyd/
Wat Edelman de Keyser heur heeft toegheleyd.

Billinci. Heer Guydeon.

Kluys. Is hy't? stont ghy hem oyt te woorde?

Galdra. Noyt sprack ick hem/mijn Heer/zins ick vant huwlijck hoorde/
Dees na-noen zal zijn 'teerst/men kent hem weyg'ren niet.

Kluys. Niet hind'ren kent/Galdraed/dat ghy uw lievert ziet:

Billinci. En d'uur ghenaeckt/mijn Heer/laet ons na 't Hof gaen wand'len.

Kluys. Om van dit huw'lijck met voordacht/ en raed te hand'len.

Alle binnen.

VVat zietmen al gheschien!
VVat zietmen vreemde parten!
Hoe sollebollen d'harten
Van deze zotte lien!
En immer is het vvaer
'tGheen Laura heeft bedreven:
Die trouden nu een aer
Om inde echt te leven.
Maer lieft zy? neen zy klaeght,
Nu ist helaes, ach armen,
En niet als droevich karmen,
Mits heur ghemoede knaeght.
Nu is de hant in't haer,
Nu ist een droevich schrayen
Nu is zy niet te paeyen
Nu maeckt zy groot ghebaer.
Maer had' zy eerst bedocht
Voor dat zy had' begonnen
Zo had' zy niet bevonnen
VVat dat de minne vvrocht.
Dus gaet het int ghemeen,
Die doen voor zy beraden:
Doch die goe-raed' versmaden
Is Laura niet alleen.
Het schijnt zy nu uyttteert,
En niet en ken vervverven
Te leven ofte sterven:
Ziet dat ghy van heur leert.
VVat zeyd' men van de Keyser?
'tSchijnt dat hy is ontblindt,
En nu niet meer bemindt,
Maer ick acht hem een veyser.
Hy vvas te zeer verzot

tVier vvas te hoogh gheresen
Als zy ghehuvvt zal vveesen
Zo bied' hy vvel een bodt,
De minne stadich groeyden
Dus zalt gheen vvonder zijn
Dat onder d'echte schijn
Hy Guyd'ons nest uytbroeyden.
Dus gaet het int ghemeen
Die door de gunst' van Heeren
Hun staet en haef vermeeren
Vergheren t'vvoortjen, neen.
VVat ken 'tghenot niet doen?
De min heeft snoode treken
Om deughd' en eer te breken,
Meer als-men ken vermoen.
Staet-giericheyt veel vvroght,
En vaecken onder vrouvven
Die trouvven en ontrouvven
Hoe vast de echt verknocht.
De lust gaet boven reen,
G'lijck vvy in Laura vonnen,
Heeft min heur niet vervvonnen?
Doch zy ist niet alleen,
Ick se'g vvat my betaemt
Ick vvilt u al uyt-legghen,
En uvv onvvil zegghen,
VVant ick ben onbeschaemt, Binnen,

Derde Bedrijf.

Laura legghende te bedde zeer kranck.

Beknelde Azem dringhd' dijn laffe doodbraeck snick
Ut dees beknelde borst: door lafheyt ick versticк:
Vlucht ziele uyt uw' rif/laet Laura troost ghenieten

Ghelebicht zijn de tochten mijnes traenens blieten/
Verblind de ooghen zijn door't biggelend gheween/
Verhaerst en rouckich is mijn stemme door't ghesteen/
Ontriemt mijn tonghe is door't langhe woedich knaeghen/
Onthert mijn herte is door ziels uytteeringh klaghen/
Verdooft is mijn ghehoor door d'Echos weer-ghelupt/
Die mijn bedroefde hert zo deerlijck heeft gheuyt.
Nu hebt ghy Tyter wraeck. Mijn lief/mijn here/my waerde/
Ghy ziet de naere hel die ick had op de aerde:
Een hel: Ja helsche hel/een nickerlijck ghewoel.
Ach/wist ghy Tyter wat ick in myn hert ghevoel!
Wat zielens knaegh-wurm in t'ghemoede komt bezwaren/
Ghy zegh hen zoud' mijn quellen d'uwen evenaeren.
Oogs tenten luyckt dyn licht/uw licht gheen lichte ziet/
All' 'twerelts kreys-begrijp is my een naer verdriet.
Het eerste bladt dat beeft/schijnt of het Laura dreyghde/
Berispende dat ick mijn liefde elders neyghde/
Als tot mijn eerste lief. 'tbosch/schijnt/bemurmureert
Dat ick mijn trouwe in ontrouwe heb verkeert.
Ach stomme schepsl'en stilt! ghy dubbeld' mijn herts quellen:
Zee zo veel zands niet heeft/of ick heb meerder hellen.
Ach Tyter dat ick mocht ontdoen 'tgheen is ghedaen/
Met vulling van de zee vol bloedighe ghetraen/
'k Begost te weenen lief/en zo bedroeft te weenen/
Dat all' wat leeft my hulp huns tranen zoud' verleenen/
En zwemmen int ghevaer van dese bracke vloed/
Int woeste wree ghegolf/Waer t'water waer mijn bloed.
De geest verschijnt.
Verschijnt ghy Geest? geest/naect/uw' komtst' my niet verbaerde/
Komt nader Gheest/ treedt aen/Want nu ick van de aerde/
Met recht berouwe scheyd'/zeer haest ick u verzel:
Midts met mijn dood/helaes! zo eyndich ick mijn quel.
Vervlucht niet/blijft my by/ach Gheest! en wilt niet vluchten.
De geest vertrect.
Weest ghy ghetuyghe zelven van mijn laeste zuchten/
En hoe de laetste snick zal eynden met uw naem.
Ach Laura heeft vernield' de glory heures faem!
Tos kaensche maeghden weent/helpt my ellend beschreyen:
Ach Joff'ren! laet u niet door quaden raet verleyen/
Ziet op uw eygen plicht: beooght wel mijn verdriet:
De raders raden wel/maer zy en gelden niet:
Mijn onbedachte jeughde liet zich over stemmen/
Nu ziet ghy my in vloeden mijnes traenen zwemmen:
Gheen water tranen zijn't/t'is herte-puure-bloed/
En yder traen zo bitter als het bittre roed.
Ghemengelt met de gal van klaghelyck berouwe.
Dus wilt eerbare maeghden woord/en eede houwen/
Verwisselt nimmer van ghegheven echte trou.

Na

Ha nymphen ſpiegelt u aen deez bedroefde Vrou.
Nu ick my afſcheyd' neme/en mijn ooghens traenen/
O tot uw eerb're plicht weemoedelijck vermaenen.
'k Verlaet uw/k' laet de wereld met heur ſchricking-grim/
Die anders niet en is als een vervalſchte ſchim:
Door yd'le waen vermond/een ſchichtighe weer-maeckſter/
Een kind's/en zot ghetuyl/de redenens rabraeckſter/
Een waenghelaten ſloof/een wiſpeltuurghe gril/
Die zelven niet en weet wat heure wille wil:
Een borne der ondeughdens tochts bedriegerye/
Een wil'ghe haecking na vervloeckte ſlavernye/
Een bulbekackſte gryns/een taerling-loope-kuur/
De nicker is in heure nickere-natuur.
Ha Hemel: heerſcher-al/ghy alder-alheyds-allen!
Nu dat deez ſnoode wurm zo zondich is ghevallen/
Zy knield/zy bid/zy ſmeeckt/hoe wel zy twijffeloos leeft/
Dat uw' ghenadens mildheyd heur miſdaed vergheeft.
Vergheeft heur/Heer/vergheeft/want ghy opt waert gereed:
Om te vergheven die met buyghzaeme ghebede/
Heur ſchuld bekennen/g'lijck ick kenne mijn miſdaed':
Ghy wilt niet datter eene ziel verlooren gaet.
Uw' ſcheypſ'len zijn zo waerd/en daerom uwe grootheyd
Is grooter in ghenaed' als menſchelijcke ſnoodheyd.
Mijn herte ſlauwt/helaes! mijn azem gantſch verſtickt/
Hoewel ick graechlijck ſterf/nochtans mijn hert verſchrickt
Zy ziet op de ſchildery. Voor't naecken vande dood. Ach naboots van mijn waerde!
Ghetrouwen Tyter/nu ick ſcheyde van de aerde:
Blijft heroijkſche Beeldt/verkeert u in metael/
En laet de trouheyt zelve zijn uw pedeſtael.
Verciert uw blonde hooft gantſch met Lauriere vlechten/
Want liefde zelven zal uw ſtatua oprechten/
En heven u op't top des aertrijckx' hooghſte pool:
Ick gheef nu Tyter weer t'gheen Laura hem ontſtool.
Spreeckt beelde/beelde ſpreeckt/kan klacht u niet verwrecken?
Of wilt ghy dat ick u met tranen zal bedecken?
En bulder uyt 'tghezucht van mijn vermoeyde ziel/
Sy kuſt de Schildery. Ja dat ick nu ootmoedich voor u/beelde/kniel:
Ick kniel/helaes! ick kniel met een gheboogh'en herte/
En print op uwe lippen 'tafbeeld' mijnes ſmerte/
Sy omhelſt de Schildery en ſterft. En op dat ick mijn lukkens hoochſte luck verwerf
Omhelſt nu't u/ach beeld'! ick ſterf/ick ſterf/ick ſterf.

Flavio.

Hoe oft met Laura is? helaes hoe mach heur weſen?
De groote kranckheyd doet dat ick heur dood moet vreeſen.

t'Is

Hoe ist mijn lief? zy slaept/helaes/op Tyters beeldt:
'tIs Tyter/Tyter ist die in heur hers'nen speeldt.
Ha Laura/Lief! mijn hert/helaes/gantsch gheen beweghen?
Of spreeckt ghy met hem die ghy meeste zijt gheneghen?
Mijn Engel/gantsch verkleumt? helacy zy is dood?
Porcelia. Lacy/Geralda. Binnen.

Guydeon.

Guyde. Helacy 'tblijckt dat mijn Galdrada is afkeerlijck/
En lijcke wel is myne liefd' deughdzaem en recht eerlijck/
Godt vreesende ick lief. Nochtans ghelooft zij 't niet/
Waerom? Vermidts zy dit ghetrouwe hert niet ziet/
En waent vermidts ick heur dus schichtelijck bezinne
De liefd my niet beweeght/maer dat ick geyl beminne.
Mijn woorden acht zy woorden/azemlijcke wint/
Gh'lijck of de woordens galmt gheen herte grond en vindt.
Galdrada waer mijn hert ghetraylet/en door zichtlijck/
'k Weet dat ghy tuyghen zoud' dat in Florens niet lichtlijck
Ghetrouwer neyginghe als de mijn wesen zou.
Ick weet leergierichheyd zeer dickwils port me Vrou/
Galdrada/om de kluys'naer vaecken te verzellen:
Ach of my sterren rey zich gunstich nu woud' stellen/
Dat ick ghemoeten mocht die perl in dese stond'/
Om heur te beelden af mijn reyne liefdens grond:
Hier after dit gheboomt is best ick my behoede:
Stuurt Hemel want u'w stuur ons stuurden opt ten goede.

Mochten traenen tuyghen zijn,
Van de trouheyd mijns ghemoede:
'kBor'lden uyt de ooghen mijn
Bloede tranens lacuvve vloeden.
Mochten schrilling en ghesucht,
Doen Galdraed' mijn liefd' gheloven,
'k Vulden gantsch de vvyde lucht:
'tZees ghedruys zoud' ick verdoven.
Mocht het droef ghemurmureer,
'tHert bevveghen van Galdrade!
Nimmer zoud' mijns herts onvveer,
Vande droeve storm verzaden.
Mocht het naere droef ghezucht
Heur tot medely bevveeghen,

'kDuyster-

'k Duysterden miin oogjens licht
Door een bloede-traene-reghen.

Galdrada.

Het wichtichste voorstel vereyscht het kloeckst' berade/
Door haestich/ ras besluyt werckt elck zijn eyghen schade/
En meest 'tgheen 't echten roert/dies ick my schreumich vin/
Hoe wel ick deur deez' echt de hooghe staete win.
Doch/ lacy! inde staet is d'echte niet gheleghen/
Maer inde echt/de staet. Want die wel overweghen
En paylen grondich na het heymelijck ghevaer/
De plicht/de zorg/het juck/de moey'lijckheyd'/'t bezwaer/
Ooght meerder op de echts-grond/als de hooghe staten.
De echt ons steets verzeld/de staet kan ons verlaten.

Guyde. 'k Vermoedich door mijn liefd'/'k verlaet de lievers schroom,
Joffrou Galdrada wilt verschoonen dat ick koom/
Waer ick ben onderwacht.

Galdra, De wech is elck een vrye.

Guyde. Verschoont mijn stoutheyd mits de stoutheyd die ick lye/
En geen verlichting vind als in uw lief ghezicht.

Galdra. Heer Guydeon het zegghen valt een yeder licht.

Guyde. Als 't zeggen niet verzeldt met een hertgrondich meenen.

Galdra. Zom kunnen in een azem lacchen en weer weenen.

Guyde. Waer dat bevaynstheyd heerscht.

Galdra. Helaes! dats zo ghemeen/
Dat onder duyzendt lievers vindmer qualijck een
Wiens meening evenaert de passie huns zegghen/
Maer door de schijn van liefd zy hangelen en dreegghen
Na onze herts gheheym: En gh'lijck een Vrouwen hert
Zeer lichtelijck medooght/beooghende hun smert/
Werd dickwils door de waen d'onnoz'le Maeght bedrogen/
Alleen door 't valsch getraen van schalcke lievers oogen/
Ghelijck d'ondervinding leert.

Guyde. Ghelooft Galdrada niet
Dat ick inwendich voel 'tgheen ghy uytwendich ziet.

Galdra. Onzichtbaer is uw hert.

Guyde. En zichtbaer zijn mijn quellen.

Galdra. Veel kuuren/ zietmen/ ken de minne-schicht aenstellen/
Hoboll'ghe parten opt het blinde boefken wrocht.

Guyde, Den Hemel straffe my zo ick door wulpsheyd zocht/
Of lock-lust terghden my/om uwe gunst te winnen.

Galdra. Zeer veel bedroch/eylaes! wy inde woorden binnen.

Guyde. Acht ghy mijn woorden valsch.

Galdra. Dat waer te veel ghezeyd.

't Waer deerlijck zoder in zo goede kaſſe leyd
De valſcheyd/dies ick acht u daer toe veel te reed'lijck.

Guyde. En wonder datter by u ſchoōheyd waer yets wreedlijck.

Galdra. Wat noemt ghy wreedheyd/ Heer ? 'k g'loof niet gy't wreed-
Als u miſt of miſluckt het gene ghy verwacht ? (heyd acht/
Is't zo/zo kunt ghy alle Joffren wreede maken/
Die ghy verzoeckt/en aen't verzoeck niet kunt gheraken.
Mijns oordels is't onreen zo ghy de Juffrou ſcheldt
Voor wreede/om dat zy heur neyging niet en ſteldt
Tot weer-liefd'/ want de liefde kan niet zijn ghedwonghen :
Ten is gheen weer-liefd' zo zy daer toe wert ghedronghen :
Dies acht ick dat ghy liens hebt meerder wreedheyds ſchijn/
Die oord'len dat een Vrouwe daerom wreedt zou zijn
Mits zy u niet weer-lieft.

Guyde. Is dat gheen wreedheyds teken/
Dat beden en gheſmeeck d'afkeerlijckheyd niet breken
Noch niet vermurwen kan ?

Galdr. Och neen/Heer.

Guyde. Waerom dat ?

Galdr. Al miſt de lievert 'tgheen hy gracg-ghelijcke hadt/
Onluckich acht ick hem; maer zy is te verſchoonen.
Al kan zy aende lievert gheen weer-liefde toonen:
't Weer-lieven is gheen plicht/maer het herkennen wel.

Guyde. En zo hy midlertijd leeft in benaude hel ?

Galdr. De Joffrou hem voldoet zijn quelle te beklaghen;
Maer onghehouden dat zy hem weer-liefd' zoud' draghen :
Want waer de Vrou verplicht dat hy weer-lieven moſt
Die heur weer-liefd' verzocht/mijns oordels zo en koſt
De liefd' geen vryheyt zijn/maer vryheyds-al-verliezen/
Vermits men lieven moſt die ons weer-liefd' verkiezen.
Waer over ick beſluyt dat die onreed'lijck klaecht/
Van heur die werdt ghelieft/en geen weer-liefde draecht.

Guyde. En dat zy niet medoogt/kunt ghy dat oock verſchoonen ?

Galdr. Medoghen is yets anders als weer-liefd' te toonen.

Guyd. Hebt dan medoghen/lief/om 't gheen ghy in my ſpeurt.

Galdra. Door reden het medoghen lichtelijck ghebeurt.

Guyd. Op hope oft medoghen veerder yets mocht wercken.

Galra. 't Medoghen trooſt/maer kan de hope niet verſtercken.

Guyde. Verſtercken kan't de hope zoo't met inzicht gheſchiet.

Galdra. Hoe kan 't verſtercken zo ick u weer-lieve niet ?

Guyde. Mits mijn onwaerde ?

Galdra. Neen.

Guyde. Wat kan't dan anders wezen ?

Galdra. Zo veel ghevaer is inde echt dat ick d'echt vreze.

Guyde. Vreeſt niet de heyl'ghe ſtaet.

Galdr. De ſtaet ick heylich acht.

Guyde. Zo kender in de staet niet als rust zijn verwacht.
Galdra, 't Is zo/maer dicwils beurt dat wy recht anders vinden.
Guyde. Waer liefd' niet heerscht / en wy uyt lust de echt beminden.
Galdra. uw neyging moet zijn minne.
Guyde. Joffrou/ neen/'tis lust.
Galdra. Zo raed ick dat ghy in't verzoeck mijns weer-liefds rust.
Guyde. En zo mijn ziele ernstich in die lust verheughde?
Galdra. Tot minne-lust?
Guyde. Och neen/ick lust alleen na deughde.
Galdra. Na deughd? hoe kan dat zijn? daer is geē deughd in min.
Guyde. Ick lief u om de deughde die ick in u vin.
Galdra. Zo lief ick u weerom om uw liefd' t'evenaren.
Guyde. Laet dan deez' deughde lievers inde echt vergaren.
Galdra. Vergaren inde echt? dat waer de deughd mis daen.
Guyde. Hoe Joffrou? zouder inde echt geen deughd bestaen?
Galdra. Och ja/want zonder deughd heeft d'echte geen ghenoegen.
Guyde. Me Joffrou wilt u dan om deughd in d'echte voegen.
Galdrade. Zo lieft ghy my om d'echt/en om myn deughde niet.
Guyde. d'Echt lief ick om de deughde diemen in u ziet.
Galdr. Wats krachtichst' in u / lust tot deughd / of graeght tot
Guyde. Zy beyde hebben hun bezonderlijcke rechte. (d'echte?
Galdr. Dat is geen antwoort/ Heer. Ick vrage wien van beyd?
Guyde. Zeer qualijck deed ick zo ick d'een van d'ander scheyd.
Galdr. Ghy scheyd niet/zo die noch te zamen niet verknochte.
Guyde. Zo zeg ick dat ick d'echte mits uwe deughd verzochte.
Galdr. Noch antwoort ghy niet recht/'k vraeg u wie krachtighst'
Guyde. De deughd. (is.
Galdr. De deughd mijn Heer?
Guyde. Het is de deughd ghewis.
Galdr. Zo deughde 't krachtichst' is/wat wilt ghy veerder hakē?
Guydeon. Om u/vermits uw deughd/mijn echte Vrouw te maken.
Galdra. Zo zijt ghy niet vernoegt dat ghy my deughdzaem vond?
Guyde. Mits dat uw deughde heeft mijn hert en ziel ghewond.
Galdra. Heer Guydeon/wat wonden kan de deughde gheven?
Guyde. Een wondens haecking om met u verzaemt te leven.
Galdra. Met my verzaemt? zeer wel/blijft stadich waer ick ben/
Doch buyten d'echt.
Guyde. Heiaes! dat niet vernoeghen ken.
Galdra. Waer is dan uwe deughd? is deughd dan zo onmachtich/
Dat deughd blijft onvolmaeckt/ ten zy ghy zijt deelachtich
't Ghenot mijns lichaems?
Guyde. 't Schijnt natuur ons overheert.
Galdra. Zo ghy't lichaems ghenot deur deughde niet afweert.
Guyde. uw schoonheyd terght te zeer.
Galdra. Stelt daer uw deughde teghen/
En denckt dat ick tot echten niet en ben ghenegen:

Waer lieft my om mijn deughd/en ick lief u weer-om.
Guyde. Scherpzinnicheyd uws reden maeckt mijn sprake stom.
Verweende schoon! Galdrada/zo ick niet ken zegghen/
Zo redenrijck de neyging die verburgen legghen
In't middel-punt mijns ziel/ ghenoeght u/waerde Vrou/
Dat ick na uw verdienst/uw waerde waerdich hou
Om met een Prins in d'echte staet u te verzellen?
'k Beken mijn moedicheyd mijn hoop te hoog doet stellen/
En d'onverdienst vergeet/en onrechtvaerdich stry.
Galda. Ick weet Heer Guydeon verdiendt veel meer als my.
De neyging die ghy toont zoud' my ten deel beweghen
Tot weer-liefd'/en de grond heb ick u noch verzweghen:
Het blijckt my datghy zijt myns Vaders liefde wis/
En g'lijck de schuld en plichte van een Dochter is
Te buyghen onder raed/ en wille heures Vader/
En dat zijn Majesteyt was uwe echts aen-rader/
De oorzaeck ghy wel weet.
Guyde. uw vroomheyd/en uw deughd.
Galdra. Heer Guydeon daerom ghy wel vertrouwen meught
Dat ick tot danck uws liefd's gedwonghen ben door reden/
Zo dat de liefd' mijns Vaders/ desg'lijcks uw ghebeden
Beweghen my tot liefd'.
Galdra. Me-Joffrou ghy bewijst
De deughde uws ghemoeds/en mijn luchts-sterre rijst
Veer boven d'hooghste pool/uytmuntend' in ghelucken
Veel meer als of ick kost Jupijn zijn troon ontrucken.
Laet my tot danckbaerheyd dan kussen deze hand/
En tot bevest mijns trou aenvaerd dees diamant:
Ja wensche zijn waerdy/om meer mijn trou te gh'loven/
In waerde Cleopatraes perle ging te boven.
Galdra. uw' liefde ick mis deed/aenvaerd' ick uw juweel.
Guyde. Waerom mijn Joffrou?
Galdra. Mits ick acht uw hert zo eel/
Dat uyt de born uws liefd' gheen valsche woorden komen/
En 't waer blijck mijns wantrou/ zo by my was ghenomen
Yets tot bevest uws trouws/op't woord ick my vertrou/
uw woord ick vaster band als diamanten hou.
Guyd. Ontfangtze als een gift.
Galdra. Dat wil ick u niet weyg'ren.
Guyde. En door d'ontfanging doet ghy myne glory steyg'ren
Tot d'elfden Hemels top. Gald. Heer ghy poetizeert.
Laet d'elfden Hemels heerscher by ons zijn ge-eert/
En bidden dat hy stuurt onz' willen beyd te rechte/
Op dat tot zijnder eer gheschiede deze echte/
Waert alles in bestaet. Guyd. Ick zie daer komen een.
Galdra. 'k Bid laet hy ons niet zien midts dat wy zijn alleen.
Beyde binnen.

Flavio.

De warring mynes Geests/de droeve naere pars/
Veroorzaeckt dat ick ben mijn leven moed'en wars.
Gherabraeckt is mijn hert/ mits zinnens razernye/
En leve in een woeste nickers slavernye.
Barst aerde! slockt my in! snijd af mijn levens draed/
Bevrijd my door de dood van deze droeve staet.
Mijn Laura is in rust/en zal ick nimmer rusten?
't Schijnt dat de helsche spoken yzelijcke lusten
Om grypen deze ziel. Ach! hoe't ghemoede treurt/
En door ghedachts gewoel het droeve hert verscheurt/
Als my/helaes! voorbeelding/ Laura/stelt voor ooghen.
Ick ziet/helaes! ick ziet hoe zy my is ontoghen.
Die myne scheen/maer laes! noyt myne is ghoweest:
Ach Hemel/ wat ick zie! 'tis Lauraes lieve Gheest.
Lauraes geest ver schijnt. 't Is Laura! Laura ist! weer uyt heur graf gherezen?
Wat wilt ghy? om van my ghewroken nu te wezen/
Mits ick uw lichaem stal 'tgheen Tyters eyghen was?
Ghenoeght u dat ick strijf/en woedich hassebas/
En bedel om mijn dood/ om in mijn graf te klaghen
De ramp en ongheluck des quelling mynes daghen.
Tyters gheest ver-schijnt. Ach wat my nu verschijnt! Ach Hemel wat ick zie?
't Is Tyters Geest/ 'k en weet niet werwaerts dat ick vlie/
Bezingelt in verdriet. Hier Laura/en daer Tyter.
Met redenen ghy Gheest wel wezen mooght verwyter.
Ick minnelijck u stal uw eyghen echte lief.
Wat zijt ghy Flavio dan? een minnelijcke dief/
Eens anders gay/ick kent/ 'k bekent hier aen u beyden.
Ghenoeght u Geesten dat ick vaerdich ben te scheyden
Van d'aerde/en verzel u in het naere graf/
Mits 't leven my verdriet? tghemoede is zo laf
Dat ick ghewillich sterf/ en sterve door Wantrouwe/
Mits ick struyck-roofden Tyters eyghen echte Vrouwe.
Waer keer ick? hier Wantrou/en uwe Gheesten daer!
VVantrouve verschijnt. Hoe yz'lijck is 'tghezicht! hoe schrickelijck en naer!
Hoe woedelijck bestrickt! om Flavio te verbazen.
Ha helsche spoken die de ziel ver woest doet razen!
Vernield dit droeve hert/ trianglich dus bestrickt.
Waer vlieg ick? 'tschijnt Wantrouwe na mijn ziele mickt.
Wantrouwe! neen/ 'ken wil. O Gheesten wilt my laten.
Wat ken doch mijn Wantrouwe uwe wrake baten?
Zy gaet/hy volght. Oyme! wat heeft de Min ghedaen?
Ha Flavio! wat hebt ghy woestelijck bestaen?
Ha Wereld! looze mom! ha wispeltuur'ghe zinnen!
Toscaners ziet/ick bids! Wat sproot uyt geyl beminnen/

Dus niemant en ghelooft zijn eyghen dwaling niet/
Door dat hy door de tijds beloop het zelven ziet.
Ick bid u/leert van my na niemants lief te lusten/
Mits ick stal Tyters vreughd/en roof my eyghen rusten.

Binnen.

Bedil-al.

VVat gaeter oock al om?
VVat zien vvy vreemde dinghen,
Bedil-al vverden stom.
Kost ick miin tong bedvvinghen:
Maer neen ick spreeck 't al voort.
'k Verzvvijgh doch niet een vvoord.
Hoe oft nu Flavio maeckt?
Nu dat hy ziet zijn dvvaelen,
'k VVed dat hy nu noch haeckt
Laur' uyt heur graf te haelen.
Dus vverckt elck een hun rouvv,
Die mind een anders Vrouvv.
En ick ghelooven moet
Dat alle echte zaeken
De mensch niet inne doet,
Maer d'Hemel moetze maeken.
Nu zeght my doch vvat vvast
Dat Tyter vvas verrast?
My dunckt daer zitter een,
Die zeyd, ten is gheen vvonder,
Het gaer zo in't ghemeen,
Daer schuylt vvat heymlijcks onder:
't Is nochtans vreemd besluyt,
Dat d'een troudt d'anders Bruyt.
Maer hebt ghy vvel verstaen
Van Guydeon en Galdrade?
Het huvveliick gaet aen,
En dat door 's Keyzers rade.
Doch vveet ghy vvat ick gis?
Dat Ott' een schaeckert is.

Al zeg ick het niet klaer,
Ghy denckt vvel mijn ghedachten,
VVat Guydeon hier naer
Van Otto mach vervvachten.
  Bedil-al ziet het al
  VVat noch ghebeuren zal.
En veelen oock met my,
Nu hy heur staet doet steyg'ren,
VVant hoe zou kunnen zy
Aen Otto minne vveyg'ren?
  Hy gheeft heur staet en goed,
  Maer vveet vvaerom hy't doet.
Nu moet ick na de feest,
En moghen my vvel vrezen,
Mits door mijn quade gheest
Zal't al bedillet vvezen:
  VVant dus streckt mijn ghemoed,
  En duyd' gheen ding ten goed. *binnen.*

Keyzer Otto. Marquijs van Brandenburgh. Octavio.
Billincion, Guydeon. Galdrada.

Guyde. Ghenaed Heer / ootmoedich wy ghknielet buyghen.
Galdra. Om aen uw Majesteyt onz' danckb'rheyd te ghetuyghen.
Keyzer. Ick acht u beyde waerdt deez' echtelijcke vreughd/
Om u uw trouwe dienst/ Galdrada mits heur deughd.
Nu mach de Wereld door't beloop des tijd bemercken/
Hoe eerbaerheyd en deughde hooghe staet kan wercken.
Hier blijckt nu dat de deughd in't eynd de deughde kroont/
En dat de deughde zelven heure wercken loont.
Wat is de deughd? een kracht die qua-lust kan vernielen/
Ghezondtheyd des ghemoeds/ en krachte onzer zielen.
De gift die ick u gaf der Landen Casentijn/
En de valeye Arna nu uwe eyghen zijn:
Ick maeck u Heer en Vrou/ om u gheluck te ryzen.
Galdra. Ghenaed ghe Heer mijn danck ick immer zal bewyzen.
Guyde. En myne danck ick immer toonen zal mijn Heer.
Keyzer. Mits zy met staten huwd'/ en ghy met deughd' en eer.
Billinc. Door gunst uws Majesteyt.
Keyzer. 'k Acht hun mijn gunsten waerdich.

En

Guyde. En wy tot dienstbaerheyd ghereede/en wil vaerdich:
uw Majesteyt gh'lijck slaven ons ghebieden meught.
Nu mach Toskanen zien hoe dat de deughd verheughdt.

Billine. Dit Vaderlijcke hert barst uyt gheneugtens tranen.

Keyzer. En deze Maeghden wy nu stichtelijck vermanen/
Dat yder schuwen wil de looze minne-lijn/
Wy wenschen dat zy all' Galdrades moghen zijn.
Ick wensch u beyden luck den Hemel u wil gheven.

Gu.Gal. En wy nae plicht en schuld in uwe dienst te leven.

Braneb. En Brandenburch u wenscht u beydens hertens vree.

Octavio Het zelfde wenscht Octavio dees ghehuwde mee.

Keyzer. En dat uw herten eenzaem in uw echt zijn groeyende,
En u in deughd verheudt ghelijck in Liefde bloeyende.

Eynde.

T'AMSTERDAM,
By Nicolaes Biestkens/ inde Lelie onder de Doornen.
M. DC. XVIII.

